

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Alex Hyvärinen

Muskari osana lastensuojelun perhe- työtä

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Musiikin tutkinto

Musiikkipedagogi (AMK)

Opinnäytetyö

4.5.2020

Tekijä Otsikko	Alex Hyvärinen Muskari osana lastensuojelun perhetyötä
Sivumäärä Aika	42 sivua + 6 liitettä 4.5.2020
Tutkinto	Musiikkipedagogi (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Musiikin tutkinto
Suuntautumisvaihtoehto	Varhaisiän musiikkikasvatus ja taiteen soveltava käyttö
Ohjaaja	FT, MuM Laura Huhtinen-Hildén MuT Annu Tuovila
<p>Opinnäytetyössäni tutkin, miten varhaisiän musiikkikasvatuksessa käytettyjä musiikillisia työkaluja voi soveltaa lastensuojelun perhetyön kontekstissa. Erityisesti halusin selvittää mitä mieltä lastensuojelun perhetyötä tekevät sosiaaliohjaajat ovat näyttämistäni musiikillisista työtavoista ja kokevatko he, että muskaria työtapana voitaisiin hyödyntää tulevaisuudessa osana perhetyötä. Tärkeä tavoite oli myös saada selville mitä tällaisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen vaatii musiikkipedagogin näkökulmasta.</p> <p>Sain opinnäytetyöni yhteistyötahoksi Helsingin kaupungin lastensuojelun Itä-Etelä yksikön tehostetun perhetyön Etelä-tiimin, jonka fyysisenä toimipisteenä toimii Kallion perhekeskus. Pidän perhekeskuksen asiakkaina oleville perheille kolme perhemuskarikertaa, joista jokaiseen osallistui myös 5-6 sosiaaliohjaajaa. Nämä Kallion perhekeskuksessa pidetyt muskarit rakentavat opinnäytetyölleni perustan. Työni toinen tärkeä aineisto ovat sosiaaliohjaajille tekemäni haastattelut, joissa he avaavat ajatuksiaan ja havaintojaan muskareista.</p> <p>Opinnäytetyössäni pääsin hyödyntämään kerryttämäni osaamista molemmista pääaineeni ytimistä: varhaisiän musiikkikasvatuksesta muskarissa sekä taiteen soveltavasta käyttämisestä, kun musiikkikasvatuksen työtavat vietiin uuteen toimintaympäristöön. Tämän lisäksi tärkeässä roolissa opinnäytetyössäni on moniammatillinen yhteistyö.</p> <p>Kaikki haastattelemani sosiaaliohjaajat olivat sitä mieltä, että musiikillisista työtavoista voisi olla hyötyä heidän työssään. Erityisen käyttökelpoiseksi he kokivat ne työskentelyssä pienempien lasten kanssa, jolloin työ on hyvin pitkälti vuorovaikutuksen tukemista ja suhteen rakentamista vanhemman ja lapsen välille. Sosiaaliohjaajien haastatteluiden ja muskarikerrojen perusteella onkin mielestäni selvää, että muskarille olisi tulevaisuudessa tilausta yhtenä perhetyön työtapana.</p> <p>Uskon tästä opinnäytetyöstä olevan erityisesti hyötyä taiteen soveltavan käytön ulottuvuuksista kiinnostuneille musiikkipedagogeille sekä luovista työtavoista kiinnostuneille sosiaalialan työntekijöille.</p>	
Avainsanat	Muskari, lastensuojelu, perhetyö, moniammatillisuus

Author Title	Alex Hyvärinen Music Playschool as a Part of Family Work in Child Welfare
Number of Pages Date	42 pages + 6 appendices 4 May 2020
Degree	Bachelor of Music
Degree Programme	Music
Specialisation option	Early Childhood Music Education and Community Music
Instructor	Laura Huhtinen-Hildén, PhD, Mmus Annu Tuovila, DMus
<p>This thesis studies how pedagogic approaches to early childhood music education can be applied to child welfare in a family work context. My aim was to understand what social instructors in the field of child welfare thought about certain approaches of musical pedagogy, and if they considered them as useful tools to utilise as a part of family work activities. An important goal was to establish the practical requirements, from planning to implementation, required by such activities from the perspective of musical pedagogy.</p> <p>I collaborated with <i>Etelä-tiimi</i> (lit. south team), which is part of intensive family support in City of Helsinki's East South Child Protection Unit. The team is based in Kallio Family Centre, where I held three music playschool sessions for families receiving support. Each session was attended by 5-6 social instructors. These sessions form the basis of my thesis, in addition to interviews I conducted with the social instructors to hear their thoughts and observations on the sessions, as well as music pedagogy as a tool for family work.</p> <p>My thesis allowed me to utilise and apply the knowledge and skills I had accumulated in both of my major subjects - early childhood music education in a music playschool setting, and community music - to a new operating environment. Co-operation across professions also played a critical part in my thesis work.</p> <p>Each social instructor I interviewed thought that music could play a useful role in their work. They found this to be the case particularly when working with younger children, where the focus is on supporting interaction and building a relationship between the parent and child. Based on the sessions and interviews I conducted, I believe that music playschool could be a key family work activity in the future.</p> <p>I believe that this thesis will be especially useful for music educators interested in the dimensions of community music, as well as for social workers interested in creative ways of working.</p>	
Keywords	Music playschool, child welfare, family work, interprofessional collaboration

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Lastensuojelu	3
2.1	Lainsäädäntö ja lastensuojelun asiakkuus	3
2.2	Perhetyö	5
2.2.1	Perhetyön tukitoimia	7
2.2.2	Kallion perhekeskus	9
3	Muskari	10
3.1	Mikä on muskari?	10
3.2	Muskari työtapana lastensuojelun perhetyössä	12
3.2.1	Tutkimuskysymykset	14
3.2.2	Aineistonkeruu	15
4	Työprosessi ennen muskareita	17
4.1	Yhteistyötahon etsiminen	17
4.2	Tutkimuslupahakemus	18
4.3	Yhteydenpito yhteyshenkilön kanssa	19
5	Muskarituokiot	19
5.1	Ensimmäinen muskari: ”Ihanaa päästä äidin kanssa laulamaan!”	20
5.2	Toinen muskari: Vähän väsyneempi päivä	23
5.3	Kolmas muskari: Oma tanssi ja osallisuuden kokemus	26
5.4	Kiitoskirje perheille	30
6	Muskarit sosiaaliohjaajien näkökulmasta	30
6.1	Sosiaaliohjaajien havaintoja muskaritunneilta	31
6.2	Sosiaaliohjaajien haastattelut	32
7	Analysointi ja johtopäätökset	35
8	Pohdinta	42
	Lähteet	43
	Liitteet	
	Liite 1. Ensimmäisen muskarin tuntisuunnitelma	
	Liite 2. Toisen muskarin tuntisuunnitelma	

Liite 3. Kolmannen muskarin tuntisuunnitelma

Liite 4. Kiitoskirje perheille

Liite 5. Sosiaalihojajien vanhemmilta keräämä palaute muskareista

Liite 6. Sosiaalihojajille pitämieni haastatteluiden haastattelurunko

1 Johdanto

Ajatus tästä opinnäytetyöstä syntyi kasvatustieteen työkentällä saamieni kokemusten sekä varhaisiän musiikkikasvatus ja taiteen soveltava käyttö -koulutuksen inspiroimana. Kasvatustieteen tutuksi ovat tulleet niin päiväkodit, iltapäiväkerhot, koulut kuin nuorisotilatkin ja musiikkipedagogin opintojeni myötä enenevässä määrin myös erilaiset muskarit ja bändikoulut. Matkan varrella olen päässyt työskentelemään myös erityisen tuen tarpeessa olevien lasten ja nuorten parissa. Kaikenlaista on tullut nähtyä ja koettua, mutta erityisesti mieleen ovat jääneet ne kerrat, kun on joutunut itse tekemään lastensuojeluilmoituksen. Vaikka ne olivatkin silloin rankkoja kokemuksia, jäi takaraivooni kytämään ajatus siitä, että haluaisin vielä tulevaisuudessa työskennellä haastavissa elämäntilanteissa olevien lasten sekä heidän perheidensä kanssa. Silloin koin kuitenkin, että pystyäkseen auttamaan heitä tarvitsisin vielä lisää ammatillisia resursseja.

Opintojeni aikana sain kuulla viime vuosina julkaistuista aivotutkimuksista, joissa on todettu, kuinka musiikilla ja musiikillisilla työtapoilla voidaan tukea kognitiivista ja sosio-emotionaalista toimintakykyä. Taiteen soveltava käyttö on lisääntynyt merkittävästi hyvinvointialoilla ja sen olemassaoloa huomioidaan kaikilla yhteiskuntasektoreilla. Esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita sekä koulutusta suunniteltaessa ja kehitettäessä on taide ja kulttuuri saamassa koko ajan yhä suurempaa jalansijaa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019.) Ammattikorkeakoulussa pääsin myös osaksi monia eri projekteja, joissa yhdisteltiin luovia työtapoja sekä taiteen soveltavaa käyttöä. Olin esimerkiksi mukana järjestämässä osallistavia musiikkituokioita palvelutalon muistisairaille ikäihmisille ja vetämässä kuoroa mielensterveystoimijalle. Osa näistä projekteista toteutettiin moniammatillisessa yhteistyössä, muun muassa sosiaalialan toimijoiden kanssa, mikä kasvatti ymmärrystäni moniammatillisen työskentelyn mahdollisuuksista.

Olen saanut musiikista ja musiikkipedagogisista työtapoista välineen, jonka avulla voin työskennellä ja mahdollisesti auttaa erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja heidän perheitään. Halusin kuitenkin vielä syventää osaamistani ja käsitystäni tästä aihealueesta, jonka johdosta lähdin opinnäytetyössäni pitämään muskaritoimintaa lastensuojelun perhetyön asiakkaana oleville perheille. Tarkoituksena oli tutkia musiikillisista työtapoista mahdollisesti saatavia sosio-emotionaalisia hyötyjä lastensuojelun perhetyön kontekstissa, keskiössä lapsen ja vanhemman vuorovaikutuksen vahvistaminen.

Tärkeänä tavoitteena tälle opinnäytetyölle oli myös saada kuulla, millaisia ajatuksia tällainen toiminta herättää perhetyötä tekevissä sosiaaliohjaajissa. Kokevatko he, että musiikki, tai tässä tapauksessa muskari, olisi tulevaisuudessa työtapana, jota voitaisiin hyödyntää lastensuojelun perhetyössä? Tähän projektiin sisältyi kerryttämäni osaamista molemmista pääaineeni suuntauksista; varhaisiän musiikkikasvatuksesta; toiminta tapahtui muskari -muodossa, sekä taiteen soveltavasta käytöstä; musiikkikasvatuksen työtavat vietiin uuteen toimintaympäristöön.

Lähdin etsimään projektille yhteistyötahoa lastensuojelusta lähettämällä sähköpostia useiden eri kuntien lastensuojelun perhetyön johtaville työntekijöille esitellen suunnitelmaani. Hyvin monet tahot lastensuojelussa olivat kiinnostuneet aiheesta, mutta yhteistyötahoksi valikoitui Helsingin kaupungin lastensuojelun Itä-Etelä yksikön tehostetun perhetyön Etelä-tiimi, jonka fyysisenä toimipisteenä toimii Kallion perhekeskus.

Suunnitelmana oli järjestää Kallion perhekeskuksen tehostetun perhetyön asiakkaina oleville alle kouluikäisille lapsille ja heidän huoltajilleen perhemuskari. Muskareita oli tarkoitus pitää yhteensä neljä kertaa; kerran viikossa, neljän viikon ajan. Sovimme myös yhteyshenkilöni kanssa, että kaikkiin muskareihin tulisi osallistumaan myös sosiaaliohjaajia, jotka havainnoisivat toimintaa omasta ammatillisesta näkökulmastaan. Tutkittavaa aineistoa keräsin havainnoimalla, haastattelemalla sosiaaliohjaajia sekä hyödyntämällä jo olemassa olevaa aiheeseen liittyvää aineistoa. Muskarit toteutettiin keväällä 2020, jolloin maailmalla levisi koronaviruspandemia, joka aiheutti haasteita myös tämän projektin toteuttamiselle. Valitettavasti neljäs muskarituokio jouduttiin perumaan. Projekti toteutui kuitenkin onneksi muuten hyvin pitkälti suunnitellusti.

Opinnäytetyössäni esittelen lastensuojelutyötä yleisesti, keskittyen perhetyöhön sekä varhaisiän musiikkikasvatukseen. Avaan musiikkileikkikoulun ideaa ja työtapoja. Näiden lisäksi käyn läpi tutkimusprosessin vaiheet, kerron mitä tunneilla tapahtui ja esittelen havaintoni ja työtapani tarkemmin. Tämän jälkeen keskityn sosiaaliohjaajien ajatuksiin musiikillisista työtavoista ja muskarituokioista. Lopussa analysoin keräämäni aineistoja ja paljastan projektin tulokset.

2 Lastensuojelu

Lastensuojelu herättää edelleenkin ihmisissä paljon kysymyksiä ja jopa pelkoja, koska lastensuojelusta liikkuu paljon vääriä käsityksiä. Tämän lisäksi monet lastensuojelun käsitteet ja toimintaperiaatteet saattavat olla monille vieraita ja hieman epäselviä. (Lastensuojelu.info 2012.) Näistä syistä pyrin toisessa luvussa avaamaan mahdollisimman selkeästi käsitettä lastensuojelu. Projekti toteutettiin yhteistyössä lastensuojelun perhetyön, tai tarkemmin sanoen, tehostetun perhetyöhön kanssa. Tulen siis tässä luvussa keskittymään erityisesti lastensuojelun perhetyöhön. Käsittelen aihetta seuraavien kysymysten kautta: Mitä lastensuojelun perhetyö on? Millaisia tukitoimia, menetelmiä ja työtapoja siellä käytetään? 2.2. luvussa kerron enemmän perhekeskuksista ja erityisesti Kallion perhekeskuksesta.

2.1 Lainsäädäntö ja lastensuojelun asiakkuus

Lastensuojelun tarkoitus on taata jokaisen lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista on kuitenkin lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla. Suomen lakiin on kirjattuna oma lastensuojelulaki, jossa korostetaan, että yhteiskunnan tehtävä on pyrkiä tukemaan vanhempia tässä tehtävässä ja tarjottava perheelle tarpeellista apua riittävän varhain. Tarvittaessa lapsi ja perhe on ohjattava lastensuojelun piiriin. (Lastensuojelulaki 2007 / 417.)

Karikoidusti voisi ajatella, että Suomessa on olemassa kahdenlaista lastensuojelua; ehkäisevää sekä korjaavaa / kuntouttavaa. Vastuu ehkäisevästä lastensuojelusta ei ole ainoastaan lastensuojelu instituutiolla ja lastensuojeluviranomaisilla, vaan kyseessä on myös muita viranomaisia sekä kansalaisia koskettava asia (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019.) Ehkäisevä lastensuojelu ei siis edellytä, että lapsi tai perhe on lastensuojelun asiakkaana, koska jokaisen kunnan velvollisuus on järjestää ehkäisevää lastensuojelua, joka edistää lasten ja nuorten hyvinvointia. Lapsen ja hänen perheensä erityistä tukemista tulisi siis tapahtua myös kunnan muiden palveluiden piirissä. Näitä kunnallisia palveluita ovat etenkin äitiys- ja lastenneuvolat sekä muu terveydenhuolto, päiväkodit, koulut ja nuorisotyö. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019.) Voidaankin siis ajatella, että jokaisella lasten ja nuorten parissa töitä tekevällä on velvollisuus ehkäisevään lastensuojeluun pyrkimällä edistämään ja turvaamaan lapsen kasvua ja kehitystä sekä vanhemmuutta tukemalla.

Varsinaista lastensuojelu instituution järjestämää lastensuojelua on lapsi- ja perhekoh- tainen työ, jota toteutetaan silloin kun lapsi ja perhe ovat lastensuojelun asiakkaina (Ter- veyden ja hyvinvoinnin laitos 2019). Lastensuojelun asiakkuus alkaa usein siitä, että lap- sesta tehdään lastensuojeluilmoitus esimerkiksi puhelimitse, verkossa tai kirjallisella lo- makkeella. Ilmoituksen voi tehdä kuka tahansa, mutta joillain ammattikunnilla on siihen lakisääteinen velvollisuus. Tällainen velvollisuus on esimerkiksi opettajilla, nuorisotyön- tekijöillä, poliiseilla sekä seurakunnan työntekijöillä (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019). Syyt lastensuojeluilmoituksen taustalla voivat olla moninaisia, mutta yleisesti ohje on, että ilmoitus on tehtävä, kun lapsesta herää huoli. Lastensuojelun asiakkuus voi al- kaa myös niin, että vanhemmat tai lapsi ottavat itse yhteyttä lastensuojeluun, tai siten, että esimerkiksi koulun tai päiväkodin työntekijät ottavat yhdessä perheen kanssa yh- teyttä sosiaalipalveluiden työntekijään. (Lastensuojelu.info n.d.) Lastensuojeluun ja so- siaalityöhön erikoistunut tutkimusprofessori Tarja Heino esittikin kirjassa ”Lastensuojelun ytimissä” seuraavia mielenkiintoisia tilastoja sen hetkisestä tilanteesta. 38% lastensuo- jeluasiakkuuksista oli käynnistynyt siten, että perheen sisältä oli haettu itse apua ja useimmiten avun hakija oli äiti, 72% lastensuojeluasiakkuuksista taas oli lähtenyt liik- keelle virallisesta lastensuojeluilmoituksesta, jonka tekijä oli pääasiassa joku viranomai- nen tai palveluntuottaja. (Heino 2011, 63-64.)

Sen jälkeen, kun lastensuojeluasia on tavalla tai toisella tullut esiin, tekevät sosiaalityön- tekijät palvelutarpeen arvioinnin ja lastensuojelun tarpeen selvittämisen. Asiakkuus al- kaa, mikäli arvioinnin jälkeen todetaan, että lapsi tarvitsee lastensuojelulain mukaisia palveluita ja tukitoimia, tai jos ilmoituksen jälkeen joudutaan aloittamaan kiireelliset tuki- toimet. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019.)

Mikäli lapsesta tulee lastensuojelun asiakas, tehdään hänelle ensin asiakassuunnitelma, jossa määritellään millaisia tukitoimia hän tarvitsee. Ensisijaisesti asiakkaille pyritään jär- jestämään avohuollon tukitoimia, joihin myös perhetyö kuuluu, mutta mikäli lapsi on vä- littömässä vaarassa, voidaan lapselle tehdä kiireellinen sijoitus tai huostaanotto. Kiireel- linen sijoitus on kuitenkin hyvin vakava toimi, joten siihen turvaudutaan vain silloin, kun ei ole muita mahdollisuuksia turvata lapsen tilannetta. Tiivistettynä lastensuojeluun kuu- luu siis seuraavat toimet: ehkäisevä lastensuojelu, lastensuojeluilmoitus ja lastensuoje- luasian vireilletulo, lastensuojelun asiakassuunnitelma, lastensuojelun avohuolto, kiireel- linen sijoitus, huostaanotto, sijaishuolto, jälkihuolto. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019.)

2.2 Perhetyö

Kun puhun tässä opinnäytetyössä perhetyöstä, puhun lastensuojelulain mukaisesta lastensuojelun perhetyöstä. Perhetyöllä voidaan kuitenkin tarkoittaa myös muunlaisiakin palveluita ja joissain Suomen kunnissa näissä nimikkeissä on myös joitain eroavaisuuksia. Helsingissä lastensuojelulain mukaista perhetyötä kutsutaan tehostetuksi perhetyöksi. Lastensuojelun tehostettu perhetyö on siis yksi avohuollon tukitoimista, joita järjestetään lastensuojelun asiakkaana oleville perheille. On olemassa myös perhetyötä, jonka määrittelee sosiaalihuoltolaki. Tätä kutsutaan Helsingissä ETT perhetyöksi. ETT perhetyötä on mahdollista saada, vaikka ei olisikaan lastensuojelun asiakkaana. ETT perhetyö on usein perhesosiaalityön tilaamaa. Tällä hetkellä Helsingissä ETT perhetyö hoidetaan pitkälti ostopalveluiden avulla.

Myös kotipalvelun työtä kutsutaan perhetyöksi. Kotipalveluun asiakkaat voivat olla itsekin yhteydessä. Eroavaisuuksia näillä perhetyön muodoilla on muun muassa se, että tehostetun perhetyön sosiaaliohjaajilla täytyy olla AMK-tason tutkinto, kun taas kotipalvelun perhetyötä voi tehdä esimerkiksi lähihoitajan koulutuksella. Kotipalvelun perhetyössä tuki voi olla esimerkiksi sitä, että sieltä saa apua lastenhoitoon. Toisin kuin tehostetussa perhetyössä, kotipalvelun perhetyössä työskentely vanhempien ja perheiden kanssa ei lähtökohtaisesti ole samalla tavalla prosessimaista. Perhetyö alkaa kuitenkin joka tapauksessa palvelutarpeen arvioinnilla, jossa määritellään aloitetaanko lastensuojelun asiakkuus ja minkälaisen palveluiden piiriin perhe olisi syytä ohjata.

Lastensuojelua vaativissa tapauksissa, joissa kyseeseen tulee esimerkiksi kiireellinen sijoitus tai huostaanotto, ohjaa työtä vahvimmin lapsen suojele - orientaatio. Keskiössä on silloin lapsen asiakkuus ja suojeleminen. Lapsen suojeleminen orientaatiolla on myös vahva juridinen viitekehys, koska toimintaan kuuluvat lakisääteiset tukitoimet sekä interventiot. Näissä lastensuojelutapauksissa kontrollin elementit tehdään hyvin näkyviksi myös asiakkaille. Perhetyön orientaation ytimessä puolestaan on koko perheen tukeminen, rinnalla kulkeminen sekä vuorovaikutus vanhempien kanssa. (Myllärniemi 2007, 37.) Perhetyötä tehdään asiakaslähtöisyyden ja yhteistyön näkökulmasta, joten kontrollin elementtiä lastensuojelun ja perheiden välillä ei ole samalla tavalla, tai sitä ainakin pyritään häivyttämään mahdollisuuksien mukaan.

Perhetyön keskeisin tavoite on tukea perheen itsenäistä selviytymistä sekä vanhemmuutta ja näin ehkäistä lapsen sijoituksen tarvetta. Perhetyön ideologiassa avainajatus

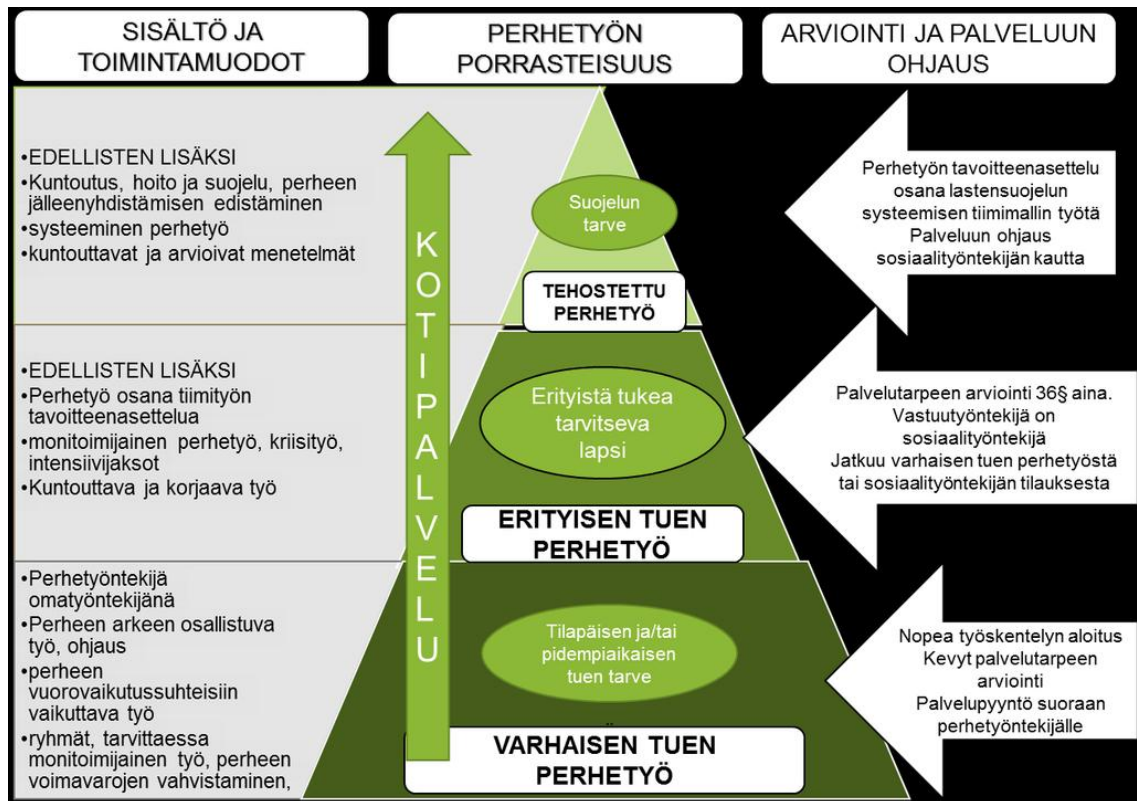
on, että lapsen etu pyritään turvaamaan lapsen läheissuhteiden jatkuvuudessa. Lastensuojelun perhetyön suhde lapsen edun periaatteeseen tapahtuu perheen ja vanhemmuuden kautta. Perhetyön yleiseksi tavoitteeksi voidaankin määritellä vanhemmuuden tukeminen, ja koska vanhemmuus on aina tavalla tai toisella vuorovaikutusta vanhemman ja lapsen välillä, on perhetyön keskiössä nimenomaan heidän välisensä vuorovaikutuksen tukeminen. (Myllärniemi 2007, 12-13.)

Toiminnan kohteena on useimmiten siis lapsen ja vanhemman välinen suhde sekä perhedynamiikan haasteet kuten perheen roolit, arjen sujuminen ja siinä jaksaminen (Myllärniemi 2007, 13). Vaikka perhetyössä työskentely tapahtuu koko perheen kanssa ja keskeisenä ajatuksena on vanhemmuuden tukeminen, jäsentää työskentelyä lapsikeskeisyyden ideologia. Perhetyössä se toteutuu siten, että vanhemmuutta pyritään tarkastelemaan suhteessa lapseen ja lapsen tarpeisiin. Perhetyössä on kuitenkin nostettu tärkeäksi seikaksi myös vanhemman kohtaaminen. (Myllärniemi 2007, 35-37.)

Koin, että lastensuojelun perhetyöstä löytyy paljon sellaisia tavoitteita, joiden toteutumisesta voitaisiin potentiaalisesti tukea musiikillisilla työtavoilla. Tämän lisäksi havaitsin perhetyön ideologiassa ja työskentelytavoissa yhtäläisyyksiä muskaritoiminnan kanssa. Näistä ehkä oleellisimpana se, että myös muskaritoimintaa ohjaa vahvasti lapsikeskeisyyden ideologia. Oli kyseessä sitten tavallinen muskari, tai perhemuskari, johon myös vanhemmat osallistuvat, suunnitellaan toiminnan sisältö aina lapsen kiinnostuksen kohteisiin ja kokemusmaailmaan nojaten. Yleisesti ottaen myös kaikki muskareissa tapahtuva toiminta on hyvin pitkälti vuorovaikutukseen houkuttelevaa.

Kuten yllä mainitsin, tärkeä tekijä perhetyössä on myös vanhempien kohtaaminen. Tämä olikin asia, jota etukäteen pidin hienoisena haasteena projektilleni; miten huomioida riittävästi myös vanhempia tulevilla muskareilla? Oman kokemukseni mukaan muskareissa toiminta on usein jopa niin lapsikeskeistä, että vanhempien huomioon ottamiselle ja kohtaamiselle jää vähemmän aikaa ja tilaa. Pidinkin kuitenkin tärkeänä, että järjestämissäni muskareissa toteutuisi myös tämä perhetyön tavoite. Siitä syystä nostinkin vanhempien kohtaamisen ja huomioimisen itselleni yhdeksi seikaksi, johon kiinnittää erityistä huomiota muskarin vetäjänä tässä kontekstissa.

Perhetyö voidaan porrastaa kolmeen vaiheeseen, joita kuvataan alla olevassa kuviossa:

Kuvio 1. Porrastuva perhetyö (Alatalo ym. 2019).

2.2.1 Perhetyön tukitoimia

Perhetyö halutaan ennen kaikkea nähdä perheiden palveluna, jolloin keskeistä on työskentely asiakkaiden, eli perheiden, ehdoilla. Tärkeitä toimintaperiaatteita perhetyölle on tapauskohtaisuus, asiakaslähtöisyys sekä yhteistyö- ja palveluhenkisyys. Koska perhetyötä ohjaa tietynlainen palveluluonne, jättää se työtä tekevien sosiaaliohjaajien ammattisuuden toteuttamiselle laajat mahdollisuudet. Perhetyössä ei aina ole vierasta myöskään lainata käytänteitä muualtakin kuin sosiaalialalta. (Myllärniemi 2007, 33.) Tämä tekee kuitenkin haastavaksi määritellä sen mitä perhetyö tarkalleen on, tai mitä se voi sisältää.

Lastensuojelu.info internetsivuilla kerrotaan, että perhetyö voi käytännössä sisältää muun muassa keskustelua, neuvoja ja tukea vanhemmille kasvatasioissa. Se voi olla myös esimerkiksi perheen tukemista hyvinkin arkisissa asioissa, kuten kodinhoidossa tai asioiden hoitamisessa. (Lastensuojelu.info n.d.) Perhetyöhön kuuluu myös erilaisten perheen ja lapsen hyvinvointia tukevien toimintojen järjestäminen. Tällaista toimintaa voi

olla muun muassa perheleirit tai vertaistukiryhmät. Esimerkiksi vertaistukiryhmät on hyvin käytetty menetelmä perhetyössä. Ryhmissä osallistujat pääsevät keskustelemaan asioista muiden samassa elämäntilanteissa olevien kanssa. Usein tällaisiin tapaamisiin liittyy myös toimintaa, jonka lomassa keskustelu ja tutustuminen tapahtuu. Tällaista toimintaa voivat olla esimerkiksi kokkaaminen tai käsityöt. (Lastensuojelu.info n.d.)

Annina Myllärniemi korostaa toiminnallisuuden tärkeyttä perhetyössä. Myllärniemi perustelee ajatuksiaan sillä, että lastensuojeluperheissä voi usein olla sellaisia tilanteita, joissa puheella ei välttämättä ole niin suurta merkitystä, tai sen merkitys voi ainakin olla häilyvä. Tällöin perhetyössä auttaminen voi olla vaikuttavampaa nimenomaan toiminnassa, puheen ja sanojen sijaan. (Myllärniemi 2007, 47-48.) Myllärniemen näkemys tukee myös opinnäytetyöni ajatusta avun antamisesta musiikin keinoin.

Perhetyössä työntekijä voi työskennellä lapsen ja vanhemman kanssa erikseen sekä molempien kanssa samanaikaisesti. Ylempänä jo mainittujen tukitoimien lisäksi Annina Myllärniemi listaa kirjassaan joitakin konkreettisia toimia sekä materiaaleja, joita sosiaaliohjaajat ovat hyödyntäneet Helsingissä sijaitsevan Lassilan alueella. He ovat käyttäneet vanhempien kanssa muun muassa Vanhempana vahvempi -materiaaleja, Vanhemmuuden ja parisuhteen roolikarttoja, verkostokarttoja sekä Toimiva perhe -materiaaleja. Lasten kanssa työskennellessään he ovat käyttäneet muun muassa Tunnemattoa (tunteiden tunnistaminen), satukirjoja, vahvuuskortteja sekä elämäntärkeät asiat -kortteja. Yhdessä lapsen ja vanhemman kanssa on taas hyödynnetty esimerkiksi erilaisia vuorovaikutusharjoitteita ja -leikkejä, iltakäyntejä sekä videointia. (Myllärniemi 2007, 53.)

Perhetyöntekijät hyödyntävät siis työssään paljon erilaisia orientaatioita, työotteita sekä menetelmiä tarpeen ja tilanteen mukaan. Työntekijöillä ei ole kuitenkaan olemassa mitään tiettyä ”työkalupakkia”, josta löytyisi kuhunkin tilanteeseen sopiva menetelmä, vaan työmenetelmiä pyritään käyttämään perheen tilanteen ja tarpeen vaatimilla tavoilla. (Myllärniemi 2007, 53.) Ilokseni sain itse huomata, että ainakin Kallion perhekeskuksessa kohtaamani sosiaaliohjaajat olivat hyvin kiinnostuneita käyttämistäni musiikillisista työtaidoista. Itselleni jäikin sellainen olo, että lastensuojelun perhetyö on kenttä, jossa uusille menetelmille ja työtavoille on varmasti tilaa ja käyttöä.

2.2.2 Kallion perhekeskus

Kallion perhekeskus avattiin kesäkuussa 2019 ja se on Helsingin kolmas perhekeskus. Perhekeskusten yleinen tarkoitus on olla lapsille ja perheille suunnattu palvelujen kokonaisuus, joka pitää sisällään kaikki tärkeimmät hyvinvointia ja terveyttä sekä kasvua ja kehitystä edistävät palvelut. Näiden lisäksi perhekeskuksiin sisältyy myös varhaisen tuen ja hoidon palvelut. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020.)

Perhekeskuksissa eri alojen työntekijät tekevät tiiviisti yhteistyötä, jolla pyritään verkostoimaan aiemmin erillään olleita palveluita (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020). Helsingin kaupungin nettisivuilla olevassa ”Kallion uusi perhekeskus avattiin” -artikkelissa annetaan aiheesta käytännön esimerkki; jos olisi esimerkiksi tilanne, että terveydenhoitaja huomaisi perheen hyötyvän moniammatillisesta yhteistyöstä, voitaisiin mukaan rinkiin tuoda vaikka sosiaalityöntekijä, psykologi ja toimintaterapeutti. Perhekeskusten toimintatavan taustalla oleva ajatus on nimenomaan ennalta ehkäistä varsinaisten ongelmien syntymistä. (Hel.fi 2019.)

Kuva 1. Kallion perhekeskus. Kuva: Trond H. Troisdahl (Hs.fi 2018).

Perhekeskusten tavoitteena on, että perhekeskuksessa asioivien perheiden ei itse tarvitsisi tarkalleen tietää, mitä palvelua pitäisi hakea ja mistä, vaan kaikki tarvittavat palvelut löytyvät saman katon alta. Ammatillaiset ikään kuin kootaan perheen ympärille, sen mukaan millaisia palveluja kukin tarvitsee. Helsingin kaupungin internetsivustolla olevassa artikkelissa kuitenkin huomautetaan, että suurin osa helsinkiläisistä lapsista ja perheistä voi hyvin ja heitä varten perhekeskuksesta löytyy hyvät peruspalvelut. Suurin hyöty perhekeskuksesta ja uudenaikaisesta, moniammatillisesta yhteistyötä sisältävästä toimintatavasta tulee enemmän tukea tarvitseville perheille. (Hel.fi 2019.)

Oma yhteistyötahoni Kallion perhekeskuksessa oli lastensuojelun tehostettu perhetyö, siellä työskentelevät sosiaaliohjaajat sekä heidän asiakasperheensä. Tehostetun perhetyön ja lastensuojelun lisäksi Kallion perhekeskuksessa on myös muun muassa seuraavat palvelut: äitiys- ja lastenneuvola, avoin neuvola, neuvolan psykologipalvelut, lapsiperheiden kotipalvelu, lapsiperheiden sosiaaliohjaus, lasten puheterapia, lasten fysioterapia, lasten toimintaterapia ja terapeutin vauvaperhetyö. Yhteensä Kallion perhekeskuksessa työskentelee noin 250 ammattilaista, 15 alalta. (Hel.fi 2019.)

3 Muskari

Tässä luvussa kerron muskareissa järjestettävästä toiminnasta sekä esittelen niissä yleisesti käytössä olevia musiikkipedagogisia työtapoja. Tämän lisäksi pohdin myös sitä, miksi alunalkuaan ajattelin, että muskari voisi olla yksi potentiaalinen työtapo lastensuojelun perhetyössä. Lopuksi avaan siihen liittyviä tutkimuskysymyksiä ja aineistonkeruumenetelmiäni.

3.1 Mikä on muskari?

Musiikkileikkikouluissa, eli muskareissa, opetus tapahtuu leikin kautta ja opetus on aina ryhmämuotoista. Tunneilla käydään läpi musiikin peruskäsitteitä: dynamiikka, sointiväri, rytmi, tempo, melodia, harmonia ja muoto. Opetuksessa keskiössä ovat osallistujia aktivoivat toimintatavat ja lähtökohdat opetukselle ovat oppiminen tekemisen kautta, moniaistillisuus, elämyksellisyys ja luovuuden hyödyntäminen (Vamo ry 2017). Opetuksen työtavat ovat laulaminen ja loruttelu, musiikkiliikunta, soittaminen, musiikin kuunteleminen sekä taideintegraatio. Muskareita järjestävät muun muassa musiikkiopistot, yksityiset musiikkikoulut, seurakunnat, Mannerheimin lastensuojeluliitto sekä työväen- ja kansalaisopistot (Vamo ry 2017).

Muskarien perinteinen päätavoite esimerkiksi musiikkiopistoissa on ollut opettaa lapsille musiikin alkeita sekä positiivista musiikkisuhdetta. Esimerkiksi Keski-Helsingin musiikkiopiston taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelmaan onkin muskaritoiminnasta kirjoitettu seuraavasti:

”Varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteena on tarjota ilon ja onnistumisen kokemuksia musiikin kautta sekä lapsen luovuuden, itseilmaisun, musiikillisten valmiuksien ja itsetunnon kehittäminen. Myönteiset musiikilliset elämykset sekä musiikki-leikkikouluryhmässä saadut valmiudet ja taidot muodostavat pohjan hyvälle musiikkisuhteelle ja myöhemmälle musiikkiharrastukselle.” (Keski-Helsingin musiikkiopisto 2018.)

Tämän päivän muskaritoiminnassa tiedostetaan kuitenkin vahvasti myös toiminnan kasvatuksellinen puoli ja musiikillisten tavoitteiden lisäksi tärkeänä tavoitteena onkin nykyään myös lapsen kokonaisvaltaisen kasvun ja kehityksen tukeminen. Varhaisiän musiikinopettajat ry jakaa esitteessään opetuksen tavoitteet seuraaviin osa-alueisiin: musiikillinen, sosio-emotionaalinen, kognitiivinen, psykomotorinen ja esteettinen. Esitteessä painotetaan myös sitä, että pienten lasten opetuksessa on nimenomaan kyse enemmänkin kasvun ohjaamisesta kuin esimerkiksi korkeatasoisen taiteen tekemisestä. (Vamo ry 2017.) Myös tämän opinnäytetyön kohdalla musiikin oppimisen sijaan tavoitteena olivat musiikista mahdollisesti saatavat positiiviset ei-musiikilliset hyödyt.

Perhemuskari tarkoittaa muskaria, johon lapsen kanssa osallistuu myös vanhempi, iso-vanhempi, huoltaja tai lapsen muu mahdollinen hoitaja. Yleensä perhemuskareihin osallistuu yksi aikuinen lasta kohden. Perinteisesti esimerkiksi musiikkioppilaitoksissa muskariryhmät on jaettu ikäryhmittäin. Esimerkiksi Espoon musiikkiopistolla jako perheryhmissä menee seuraavasti; 3-6 kk vauvat vanhempineen, 7-12 kk vauvat vanhempineen, 1-vuotiaat vanhempineen ja 2-vuotiaat vanhempineen. Ilman vanhempia kokoontuvat ryhmät taas jaotellaan Espoon musiikkiopistolla näin; 3-vuotiaiden muksumuskarit, 4-vuotiaiden muksumuskarit, 5-vuotiaiden kantelemuskarit ja 6-vuotiaiden kantelemuskarit. (Emo.fi n.d.) Yleensä perheryhmät on siis tarkoitettu 0-2 -vuotiaille. Tässä projektissa kuitenkin samaan muskariryhmään sai osallistua 0-6 -vuotiaita ja iästä riippumatta kaikkien huoltajat osallistuivat muskarituntiin. Tämä ei ole mitenkään tavallisesta poikkeavaa, sillä usein esimerkiksi seurakuntien tai pienempien paikkakuntien perhemuskareissa on samalla tunnilla mukana eri-ikäisiä lapsia. Näin myös eri-ikäiset sisarukset voivat osallistua samaan muskariin.

Mielestäni oli hyvin oleellista, että opinnäytetyöhön liittyvät muskarit toteutettaisiin nimenomaan perhemuskari -muodossa, koska se mahdollistaisi lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen vahvistamisen. Siten toiminta olisi myös paremmin linjassa lastensuojelun perhetyön tärkeiden tavoitteiden kanssa. Perhemuskari helpottaisi myös esimerkiksi yksinhuoltajaperheiden osallistumista muskareihin.

3.2 Muskari työtapana lastensuojelun perhetyössä

Viime vuosina on julkaistu useita aivotutkimuksia, joissa on todettu, että musiikilla voidaan tukea kognitiivista ja sosio-emotionaalista toimintakykyä. Aivotutkimuksen professorit Minna Huotilainen ja Mari Tervaniemi sekä tutkijatohtorit Vesa Putkinen ja Katri Saarikivi listaavat Helsingin yliopistolle tuottamassaan artikkelissa seuraavia musiikkiharrastuksesta saatavia ei-musiikillisiä hyötyjä: kielelliset taidot (= lukutaito, sanavarasto, puheen havaitseminen hälystä, vieraan kielen lausuminen), muisti, tarkkaavaisuus sekä koulumenestys. (Huotilainen ym. n.d.) Yllä listatut hyödyt ovat kognitiivisia ja kaikki niistä ovat varmasti myös sellaisia, joista voi olla erityistä hyötyä nimenomaan lastensuojelun asiakkaina oleville lapsille sekä heidän perheilleen.

Huotilainen, Tervaniemi, Putkinen ja Saarikivi kirjoittavat artikkelissa, kuinka myös musiikin sosio-emotionaalista vaikutuksista on saatu vakuuttavaa tutkimusnäyttöä. He mainitsevat muun muassa kuinka ryhmämuotoiset musiikkitunnit voivat lisätä empatiaa ja yhteiset musiikkihetket prososiaalista toimintaa. (Huotilainen ym. n.d.) Esimerkiksi Cambridgen yliopistossa Englannissa on tutkittu, kuinka etenkin ryhmässä tapahtuva yhdessä soittaminen voi kehittää lapsen empatiakykyä sekä tunnetaitoja (BBC 2012). Myös yhdysvaltalaisen kasvatustieteen asiantuntijoiden tuottamasta sisällöstä koostuvalla ”Parent toolkit” verkkosivustolla päädyttiin samoihin johtopäätöksiin. Sivustolla ilmiötä perusteltiin sillä, että musiikin soittaminen ryhmässä haastaa lapset (ja aikuiset) lukemaan hienovaraisia merkkejä ja vihjeitä muilta ihmisiltä heidän ympärillään. Näiden merkkien ja vihjeiden lukeminen taas kehittää samoja taitoja, joita tarvitaan, kun luetaan ilmeitä ja mielialoja ihmisten kasvoilta. (Parent Toolkit 2015.)

Näiden lisäksi positiivista tutkimusnäyttöä on tullut myös musiikkiharrastuksen yhteydestä parempaan tunteiden ymmärtämiseen sekä siitä, kuinka aktiivinen musiikin harrastus tukee sosio-emotionaalista kehitystä varhaislapsuudessa (Huotilainen ym. n.d.). Uskaltaisinkin sanoa, että jokaisesta ylempänä mainitsemastani muskareissa yleisesti käytössä olevasta musiikkipedagogisesta tavasta löytyy sosio-emotionaalista kehitystä

ja toimintakykyä tukevia elementtejä. Esimerkiksi miellyttävän musiikin kuuntelulla voi laskea stressitasoa. Musiikin kuuntelulla voi myös vaikuttaa positiivisesti esimerkiksi erilaisista arkisista tehtävistä suoriutumiseen. (Huotilainen 2011, 40-41.) Musiikkiliikunta ja tanssiminen taas antavat luvan läheisyyteen. Ne lisäävät myös sosiaalista vuorovaikutusta ja voivat siten auttaa tyydyttämään turvallisuuden ja hellyyden tarvetta. (Alisaari ja Sundell 2012, 26-27.)

Laulamista on tässä kontekstissa myös tutkittu paljon. Esimerkiksi aivotutkija Tanja Linnavalli kirjoittaa aivoliitto.fi – verkkosivustolle tuottamassaan artikkelissa, että lapsen ja vanhemman samanaikainen laulu lisää vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Yhdessä laulamisaikana voi myös vahvistaa varhaislapsuuden kiintymyssuhdetta. (Aivoliitto.fi 2018.) Pitkän linjan musiikkikasvattaja ja muusikko Satu Sopanen puolestaan toteaa Yle:n artikkelissa kuinka laulamisen oman vanhemman kanssa lisää lapsen turvallisuuden tunnetta (Yle.fi 2018).

Opinnäytetyötä suunnitellessani koin, että nimenomaan nämä yllä mainitut sosio-emotionaaliset hyödyt ovat vahvasti linjassa sen kanssa, mitä lastensuojelun perhetyölläkin tavoitellaan. Siitä syystä päätin, että tässä projektissa tultaisiin keskittymään musiikista saatavien kognitiivisten hyötyjen sijaan enneminkin sen mahdollisiin sosio-emotionaalisiin hyötyihin ja vaikutuksiin. Keskiössä nimenomaan niiden kautta tapahtuva lapsen ja perheen vuorovaikutuksen vahvistaminen.

Muskari on aina ryhmämuotoista toimintaa ja myös luova ryhmätoiminta on ollut viime aikoina tutkimusten kohteena. Aihetta käsiteltiin esimerkiksi vuosina 2015-2018 toteutetun valtakunnallisen sosiaalisen kuntoutuksen kehittämishanke SOSKU:n sisällä toteutetussa Elämäni sävelet -tutkimuksessa. Tutkimuksessa todettiin, että luova ryhmätoiminta sopii osaksi sosiaali- ja terveystieteiden yhteiskehittämistä (Huhtinen-Hildén ja Isola 2018, 12). Luova ryhmätoiminta tarjoaa osallistujille mahdollisuuden käsitellä kokemuksia leikin kautta, turvallisen etäisyyden päässä. Tällaisessa luovassa ja leikkisessä vuorovaikutuksessa voidaan myös kokea ja jäsenellä tunteita turvallisessa ympäristössä. (Huhtinen-Hildén 2019, 50.) Taiteellinen toiminta voi siis parhaimmillaan tarjota symbolisen etäisyyden ja metaforisen suojan tunteiden ilmaisulle, jonka avulla voi nousta esiin jotain sellaista mitä on muuten vaikea sanoittaa. Taide voi myös tarjota välineitä omien vahvuuksien tunnistamiseen. (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos 2019.)

Elämäni sävelet -tutkimuksessa pohdittiin, että mikäli luovaa ryhmätoimintaa haluttaisiin hyödyntää systemaattisesti sosiaalialalla, edellyttäisi se tarvittavien erilaisten ammatillisten lähestymistapojen hallintaa. Tämä taas edellyttää luovien menetelmien käyttöön liittyvän osaamisen vahvistamista sekä moniammatillista työskentelyä mahdollistavia uusia rakenteellisia ratkaisuja. Yksi tutkimuksessa esiin tuotu tulokulma luovan ryhmätoiminnan toteuttamiselle oli sosiaalialan ammattilaisen ja taidepedagogin työparityöskentely. (Huhtinen-Hildén ja Isola 2018, 12.)

Tällaisen toiminnan järjestäminen yleisesti on myös hyvin linjassa sosiaali- ja terveysministeriön uusimpien strategioiden kanssa. Muun muassa vuonna 2019 julkaistiin raportti, jossa kirjattiin ehdotuksia lastensuojelun toimintaedellytysten ja laadun parantamiseksi. Tässä raportissa mainittiin yhdeksi tärkeäksi tavoitteeksi se, että lastensuojeluun kytkettäisiin tulevaisuudessa tiiviimmin myös eri alojen asiantuntijoita. Tarkoitus olisi, että tulevaisuudessa asiakassuunnitelmia toteutettaisiin enemmän moniammatillisena yhteistyönä ja että mukana olisi myös erityismenetelmien toteuttajia. Raportissa todettiin myös, kuinka ryhmämuotoinen auttaminen on toistaiseksi avohuollon lastensuojelussa vähäistä, vaikkakin siitä saadut kokemukset ja tulokset ovat olleet myönteisiä. Siitä syystä yksi raportin ehdotuksista olikin, että lastensuojelussa vahvistettaisiin osaamista enemmän myös ryhmäkohtaisiin käytäntöihin. (Sosiaali- ja terveysministeriö ym. 2019, 36-40.)

3.2.1 Tutkimuskysymykset

Kuten ylempänäkin on jo todettu; lastensuojelun perhetyön keskeisimmät tavoitteet ovat lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen, sekä vanhemman tukeminen vanhemmuuden eri osa-alueilla. Perhetyön ydintehtävänä on myös lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen. (Hel.fi 2018.) Tämän opinnäytetyön ensisijainen tavoite olikin tutkia voisiko musiikki, tai tarkemmin ottaen muskari, olla yksi työtapo, jota voitaisiin hyödyntää lastensuojelun perhetyössä.

Lastensuojelun perhetyötä on oikeutettu saamaan kaikki lastensuojelun asiakkaina olevat 0-18 -vuotiaat lapset ja nuoret, sekä heidän perheensä (Hel.fi 2018). Tässä opinnäytetyössä keskityin kuitenkin päiväkotikäisiin (0-6v) lapsiin ja heidän perheisiinsä, jotka ovat myös kohderyhmä muskaritoiminnalle. Projektin tarkoitus oli siis tutkia ja tarkastella mahdollisuutta käyttää musiikkia kuntouttavana sekä sosiaalisesti vahvistavana tukitoimena erityistä tukea tarvitsevien lasten ja heidän perheidensä parissa. Tavoitteena oli tuottaa tietoa tällaisen toiminnan mahdollisista hyödyistä ja toimivuudesta tässä ympä-

ristössä. Tämän lisäksi yksi tavoite oli myös herättää keskustelua ja ajatuksia niin musiikkipedagogien kuin sosiaaliohjaajienkin kesken tällaisen toiminnan mahdollisuuksista ja sen kehittämisestä tulevaisuudessa.

Pyrin selvittämään seuraavia kysymyksiä: Kuinka paljon musiikkia on jo käytetty lastensuojelussa? Jos musiikkia on käytetty, onko se ollut enemmän kivaa yhdessä tekemistä vai onko sen käytössä ollut jotain syvempiä tausta-ajatuksia tai tavoitteellisuutta? Voisiko musiikki olla helppo ja käytännönläheinen työkalu, jonka perheet voisivat viedä mukanaan koteihinsa? Yksinkertaisimmassa muodossa musiikki kotona voi olla esimerkiksi yhdessä laulamista, rytmien taputtelua / soittamista tai musiikin kuuntelua. Kuinka tällaista toimintaa ylipäänsä voisi järjestää ja millaista sen sisällön olisi hyvä olla musiikkipedagogin näkökulmasta? Mitä tällaisen toiminnan suunnittelussa tulee ottaa huomioon verrattuna esimerkiksi tavalliseen musiikkiopiston muskariin? Oleellista oli saada kuulla mitä mieltä sosiaaliohjaajat ovat musiikillisista työtavoista. Kokivatko he, että niistä voisi olla hyötyä heidän työssään?

3.2.2 Aineistonkeruu

Aineistonkeruun menetelmiksi opinnäytetyötäni varten valitsin kolme eri menetelmää; havainnointi, haastattelut ja valmiit aineistot. Havainnointia tapahtui lähinnä muskaritilanteissa, mutta myös ennen ja jälkeen muskareita tapahtuneissa kohtaamisissa osallistuvien perheiden kanssa. Muskareiden aikana havainnointi kohdistui lähinnä osallistujien toimintaan ja käyttäytymiseen kyseisessä vuorovaikutustilanteessa. Havainnointi oli siltä osin strukturoitua, että jokaisella muskaritunnilla oli etukäteen tehty suunnitelma, jossa jokaisella harjoitteella oli jokin tavoite tai tarkoitus. Näin pystyin seuraamaan tunnin aikana, onko vaikutus sellainen, kun olin suunnitellut tai kuvitellut sen olevan. Tuntien aikana, harjoitteiden seurauksena syntyneet ilmeet, eleet, asennot ja liikehdintä olivat myös tärkeässä roolissa. (Anttila 1996.) Jotkut näistä nonverbaalisista reaktioista olivat sellaisia, joita oli mahdotonta ennakoida, niinpä havainnointitilanteissa myös strukturoimattomalla havainnoinnilla oli roolinsa. Havainnointi tapahtui aktiivisena osallistuvana havainnointina, koska olin muskariopettajan roolissa mukana ryhmän toiminnassa ja näin pystyin valitsemillani harjoitteilla aktiivisesti vaikuttamaan tutkittavaan ilmiöön. (Anttila 1996.)

Havainnoinnin haasteeksi ajattelin etukäteen sen, että osallistujien ollessa lastensuojelun asiakkaita, voisivat he oletuksellisesti olla hieman arkoja. Ajattelin myös, että etenkin aluksi muskaritilanne saattaisi jännittää, mikä taas voisi vaikuttaa heidän olemiseensa muskareissa. Halusin minimoida mahdolliset jännitystä lisäävät tekijät ja tästä syystä päätin, etten yritä hankkia lupaa videoida tunteja. Pelkona oli se, että muskaritilassa oleva videokamera voisi vaikuttaa liikaa osallistujien olemiseen. Päädyin siis siihen ratkaisuun, että tulisin heti tuntien päätteeksi kirjaamaan havaintoni ylös ja jäsentelin niistä kootun aineiston jälkikäteen.

Vaikka valitsemiini havainnointimenetelmiin liittyikin joitain haasteita ja riskejä, koin kuitenkin voivani lähteä luottavaisin mielin etenemään valitsemallani linjalla siitä syystä, että muskareissa tulisi olemaan mukana myös sosiaaliohjaajia. Kävin ennen muskareiden alkamista Kallion perhekeskuksessa lastensuojelun henkilökunnan viikkopalaverissa esittelemässä opinnäytetyön suunnitelmaani ja siellä sovimme, että yksi tai useampi heistä tulisi seuraamaan muskaritunteja. Tarkoituksena oli, että he voisivat myös osallistua muskareihin ja olla omien asiakasperheidensä tukena. Sosiaaliohjaajat lupasivat myös perheille kotikäyntejä tehdessään tiedustella huoltajilta, ovatko he mahdollisesti jatkaneet jotain muskarissa tehtyä kotona, esimerkiksi jonkin laulun laulamista tai kuuntelemista.

Muskaritunneilla sosiaaliohjaajat havainnoivat tilanteita omiin näkökulmiinsa ja ammattitaitoonsa perustuen. Siksi tässä projektissa havainnointimenetelmää tulitaisiin käyttämään enemmänkin myöhemmin tapahtuvia sosiaaliohjaajien haastatteluja täydentävällä tavalla. Olennaisimpana aineistona opinnäytetyötä varten tulisivat nimenomaan olemaan keskustelut ja haastattelut lastensuojelun henkilökunnan kanssa.

Haastattelut lastensuojelun henkilökunnalle päätin tehdä eräänlaisena yhdistelmänä teemahaastattelua sekä puolistrukturoitua haastattelua. Haastattelut olivat siltä osin puolistrukturoituja, että ne sisälsivät joitakin ennalta suunniteltuja avoimia kysymyksiä, joita kysyin kaikilta haastattelemltani työntekijöiltä. Tämän lisäksi haastatteluissa oli myös kullekin haastateltavalle ennakkoon mietittyjä kohdennettuja kysymyksiä juuri heidän asiakkaanaan oleviin perheisiin liittyen. Kohdennettuihin kysymyksiin vaikuttivat muun muassa muskarissa tekemäni havainnot, perheen tilanne tai tausta, lapsen ikä jne. (Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka 2006.)

Koin että opinnäytetyön kannalta ehkä oleellisin tutkimuskysymys oli se, mitä mieltä sosiaaliohjaajat ovat musiikillisista työtavoista ja kokevatko he, että niistä voisi olla hyötyä heidän työssään. Myös moni muu avainkysymys projektin kannalta oli sellainen, että sen avaaminen edellyttäisi lastensuojelun sosiaaliohjaajien ammattitaitoon ja kokemukseen perustuvien näkemysten ja havaintojen kuulemista. Opinnäytetyön kannalta olikin tärkeää nimenomaan se, että sosiaaliohjaajien ääni ja ajatukset tulevat siinä kuuluviin. Siitä syystä en halunnut lukita haastatteluja mihinkään liian tiukkaan ja struktuuriseen muotiin, vaan halusin niihin sisältyvän myös avointa keskustelua ja ajatusten vaihtoa.

Toiveeni oli, että haastattelutilanteista tulisi hyvin keskustelunomaisia, mutta aihe tulisi kuitenkin pyörimään opinnäytetyöhön liittyvien teemojen ja ilmiöiden ympärillä. Teemoista voitaisiin puhua suhteellisen vapaassa järjestyksessä, jolloin haastateltavien kanssa ei edes välttämättä nousisi esiin juuri samat seikat samassa laajuudessa. (Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka 2006.) Päätin tallentaa haastattelut ulkoisella Zoom-tallentimella, sillä koin että silloin pystyisin olemaan mahdollisimman läsnä haastatteluissa ja keskittymään kysymyksiin ja avoimeen keskusteluun. Haastatteluiden jälkeen litteroin ne ja poistin äänitiedostot.

4 Työprosessi ennen muskareita

Tässä luvussa kerron tarkemmin lastensuojelun asiakasperheille pidettyihin muskareihin johtaneen prosessin vaiheista; yhteistyötahon etsimisestä, tutkimusluvan hakemisesta sekä yhteydenpidosta ja yhteistyöstä lastensuojelun yhteyshenkilön kanssa. Tämä luku tarjoaa vastauksia siihen, mitä etukäteen tulee tehdä ja ottaa huomioon, mikäli tällaista toimintaa haluaa alkaa järjestämään.

4.1 Yhteistyötahon etsiminen

Kuten jo johdannossa kirjoitin, projektin ensimmäinen vaihe oli sopivan yhteistyötahon löytäminen lastensuojelusta. Prosessi lähti siis liikkeelle siten, että lähetin sähköpostia useiden eri kuntien lastensuojelun perhetyön johtaville työntekijöille esitellen suunnitelmaani. Sain yhteydenottoja useilta tahoilta, mutta nopeimmin asiat lähtivät etenemään Helsingin kaupungin lastensuojelun tehostetun perhetyön Itä-Etelä yksikön Etelä-tiimin kanssa. Heidän johtava työntekijänsä kutsuikin minut esittelemään suunnitelmaani tarkemmin heidän tiimipalaveriinsa Kallion perhekeskukseen.

Lokakuussa 2019 pidetyssä palaverissa he lupautuivat toimimaan yhteistyötahona projektia varten. Tapaamisessa sovimme myös, että varsinaiset muskarit tultaisiin pitämään alkuvuonna 2020 sekä sen, että sosiaaliohjaajat tulisivat hankkimaan osallistujia muskareihin mainostamalla niitä omille asiakasperheilleen. Oleellisinta tämän opinnäytetyön kannalta oli kuitenkin se, että sosiaaliohjaajat lupautuivat itse ottamaan osaa muskareihin. Tässä vaiheessa sovimme, että ainakin yksi heistä tulisi osallistumaan jokaiseen muskarituokioon.

4.2 Tutkimuslupahakemus

Seuraava ja hyvin tärkeä vaihe projektille oli tutkimusluvan hakeminen. Helsingin kaupungin nettisivuilta löytyy valmis ”tutkimuslupahakemus” -pohja, jonka lupaa hakiessani täytin hyvin huolellisesti. Hakemusta varten täytyi kirjoittaa muun muassa tällaisen toiminnan mahdollisista riskeistä ja vaikutuksista osallistuvien perheiden oikeuksiin ja vapauksiin sekä toimenpiteistä riskien pienentämiseksi. Tämän lisäksi selvitin, miten opinnäytetyössäni otetaan huomioon eettiset näkökulmat sekä selvensin aineistonkeruun menetelmiäni. Aineistonkeruuseen liittyen tuli tutkimuslupahakemukseen liittää alustava haastattelurunko sosiaaliohjaajien haastatteluja varten. Laitoin liitteeksi myös tarkemman havainnoinnin kuvauksen. Näiden lisäksi liitin hakemukseen tutkimussuunnitelman sekä tutkimussuunnitelman tiivistelmän. Muita liitteitä, jota tutkimusluvan saaminen edellytti, olivat osallistuville vanhemmille suunnatut informointikirje sekä suostumusasiakirja.

Tässä vaiheessa elettiin jo loppuvuotta 2019, joten käsittelyajan minimoimiseksi toimitin lupahakemuksen liitteineen itse kaupungintalolle marraskuun alkupuolella. Hieman myöhemmin sain sähköpostiini täydennyspyynnön, jossa minua pyydettiin toimittamaan vielä erillinen tietosuojaseloste. Tämä johtui siitä, että kuvasin haastattelurunko -liitteessä, kuinka suunnittelin äänittäväni sosiaaliohjaajien haastattelut ulkoisella tallentimella. Haastattelujen nauhoituksesta syntyisi tunnistetietoja, koska henkilö on mahdollista tunnistaa myös puheäänien perusteella. Kirjoitin siis vielä tietosuojaselosteen, johon perustelin, miksi mielestäni oli oleellista, että saan haastattelut äänitettyä. Tämän lisäksi kerroin miten aion säilyttää äänitiedostoja sekä miten tuhoan ne projektin päätteeksi. Noin kuukausi myöhemmin joulukuun alussa sain kirjeen Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialalta, jossa minulle myönnettiin tutkimuslupa opinnäytetyötäni varten.

4.3 Yhteydenpito yhteyshenkilön kanssa

Olin koko tutkimuslupahakemusprosessin ajan sähköpostitse yhteydessä yhteyshenkilöni Kallion perhekeskuksessa. Hän myös auttoi minua tutkimuslupaani liittyvissä kysymyksissä. Tutkimusluvan varmistuttua toimitin hänelle tekemäni informointikirjeen sekä suostumusasiakirjan annettavaksi muskariin osallistuville perheille. Yhteydenpitoimme jatkui alkuvuonna 2020 ja saimme sovittua konkreettiset ajat ja päivät muskareita varten.

Helmikuun alussa 2020 tapasimme yhteyshenkilön kanssa Kallion perhekeskuksessa. Tapaamisen tarkoituksena oli etsiä perhekeskuksesta sopivia tiloja, joissa muskarit voitaisiin pitää. Löysimmekin kaksi soveltuvaa huonetta, joita voisimme käyttää sen mukaan, miten tilojen muut varaukset menevät. Tässä tapaamisessa yhteyshenkilöni osasi kertoa, että muskariin olisi osallistumassa mahdollisesti seitsemän kohderyhmäikään kuuluvaa lasta. Tämän lisäksi sain ilokseni kuulla, että jokaiselta perheeltä olisi osallistumassa yksi oma sosiaaliohjaaja jokaiseen muskariin.

Yhteydenpito yhteyshenkilön kanssa jatkui myös muskareiden jälkeen. Kävimme läpi mahdollisia vaihtoehtoja sosiaaliohjaajien haastatteluiden toteuttamista varten koronaviruspandemian muutettua alkuperäisiä suunnitelmia. Yhteydenpito yhteyshenkilöni oli koko ajan hyvin mutkatonta ja koen, että se olikin todella tärkeä tekijä koko projektin onnistumisen kannalta.

5 Muskarituokiot

Tässä luvussa käyn läpi kolme Kallion perhekeskuksessa pitämäni muskarituokiota. Kerron mitä tunneilla tehtiin, miten tunnit menivät sekä muita havaintojani tuokioilta. Yleisesti ottaen käytin tunneilla kaikkia perinteisiä varhaisiänmusiikkikasvatuksessa käytettyjä työtapoja, eli laulua, loruttelua, soittoa, musiikkiliikuntaa, taideintegraatiota sekä musiikin kuuntelemista. Jokainen tunti alkoi aina samalla alkulaululla ja päättyi samaan loppulauluun. Tämän tarkoituksena oli luoda tunneille selkeä alku ja loppu, ja sitä kautta selkeät rajat. Myös tuntien struktuuri noudatti hyvin pitkälti samaa kaavaa, vaikka sisältö vaihtuikin tunneittain. Rajojen ja struktuurin tarkoitus oli omalta osaltaan luoda tiettyä ennakoitavuutta ja sitä kautta turvallisuuden tunnetta (Isomäki 2015). Kaikki tunneillani käyttämät laulut ja leikit oli suunniteltu niin, että ne olivat eri tavoin vuorovaikutukseen tai läheisyyteen houkuttelevia (Alisaari ja Sundell 2012, 29). Muskarituokiot olivat 45 minuutin pituisia. Tarkemmat tuntisuunnitelmani löytyvät opinnäytetyön lopusta liitteinä.

Kuitenkin ehkä tärkein tavoite, jonka asetin itselleni muskarituokioita ajatellen oli, että ne olisivat lopulta ihan tavallisia muskareita. En halunnut, että muskareista tulisi osallistujille sellainen olo, että kyseessä olisi ”erityismuskareita”, joissa heitä tarkkaillaan ja heidän osallistumiseltaan halutaan esimerkiksi joitain tiettyjä tuloksia. En myöskään halunnut, että muskareissa asioita mitenkään erityisesti alleviivattaisiin, joten päätin etten sen kummemmin selittele tavoitteitani leikkien ja laulujen takana. Pysin siihen, että muskarit olisivat ihan kuin mikä tahansa muskari, joissa asiat ja mahdolliset positiiviset vaikutukset tapahtuisivat omalla painollaan. Koin tärkeäksi, että kohtaan nämä muskarilaiset aivan samalla tavalla kuin ketkä tahansa muut muskarilaiset, joiden kanssa olin aiemmin työskennellyt. Jos ei muuta, niin ainakin muskareihin osallistuvat perheet saisivat kokemuksen siitä, millaista on olla muskarissa.

5.1 Ensimmäinen muskari: ”Ihanaa päästä äidin kanssa laulamaan!”

Ensimmäinen muskarituokio pidettiin Kallion perhekeskuksen perhekahvilan tiloissa. Tilaa ei itsessään ole suunniteltu tällaista toimintaa varten, mutta raivaamalla pöytiä ja tuoleja pois edestä sekä levittelemällä jumppamattoja lattialle istumista varten, saimme siitä ihan hyvin muskari tarkoitukseen sopivan. Varauduin tuntia varten tuomalla itse mukana tarvittavaa välineistöä sekä soittimia. Mukana minulla oli rytmikapuloita, marakasveja, muutama pehmolelu, akustinen kitara sekä bluetooth-kaiutin musiikin kuuntelua varten.

Ensimmäisen tunnin suunnittelu oli siinä mielessä haastavaa, etten tiennyt juuri mitään ryhmästä, joka oli muskariin tulossa. Tiesin vain, että perhekeskuksen sosiaaliohjaajat olivat luvanneet mainostaa muskaria omille asiakasperheilleen ja siten hankkia osallistujia. Viimeisessä tapaamisessa yhteyshenkilöni kanssa hän oli kertonut, että muskariin olisi tulossa mahdollisesti seitsemän lasta. Hän kertoi kuitenkin myös sen olevan mahdollista, ettei joku ennakkoon ilmoittautuneista perheistä kuitenkaan lopulta saapuisi paikalle, koska perheiden tilanteet voivat muuttua hyvin nopeasti. Päädyin siis suunnittelemaan muskarituokion suhteellisen yleisellä tasolla siten, että se sisältäisi hyväksi ja hauskaksi havaitsemaani ohjelmaa, jota olen aiemminkin vetänyt muissa muskareissa.

Lopulta ensimmäiselle muskarikerralle paikalle saapui yhteensä viisi perhettä, joista yksi perhe oli sellainen, jossa oli kaksi lasta. Muskariin osallistui siis yhteensä kuusi kohde-ryhmäikään kuuluvaa lasta, viisi huoltajaa ja viisi sosiaaliohjaajaa. Sain myös kuulla so-

siaalihjaajilta ennen tunnin alkua, ettei osallistuvista perheistä kukaan ollut aiemmin ollut muskarissa. Harvalla heistä oli ylipäänsä minkäänlaista kokemusta ryhmätoiminnassa mukana olemisesta, johon sekä lapset että vanhemmat osallistuvat.

Kuva 2. Kallion perhekeskuksen perhekahvila.

Tunti alkoi alkulaululla, jonka aikana havaitsin heti, että musiikillinen toiminta selvästi herätti lasten mielenkiinnon. Etenkin minun kitarani vaikutti olevan lapsista erityisen kiinnostava ja se synnyttikin paljon kysymyksiä sekä ihmetystä. Perhemuskareissa yleisesti alkulaulu lauletaan vain lapsille, mutta tässä tapauksessa päätin laulaa alkulaulun myös kaikille vanhemmille. Halusin heti alusta asti olevan selvää, että kyseessä on perheiden yhteinen juttu ja että vanhemmillakin olisi tervetullut olo muskariin. Huomasin myös aika pian tunnin edetessä, että ryhmässä oli muutama hyvin vilkas lapsi sekä muutama erityisen arka.

Alkulaulun jälkeen teimme musiikkiliikuntaleikin, jota säestin kitaralla ja laululla. Leikissä liikuttiin musiikin tahtiin, kunnes sanoin ”stop”, jolloin pysähdyttiin. Ajatuksena oli, että

liikkuminen tapahtuisi yhdessä, joten ohjeistin, että lapsi ja vanhempi voisivat liikkua esimerkiksi käsi kädessä. Vaikka osa vilkkaammista lapsista halusikin liikkua ja juoksennella vapaasti ilman omaa aikuista, oli hienoa havaita, kuinka vanhemmat pyrkivät kontaktiin lastensa kanssa. Tämä näkyi esimerkiksi siten, että vanhemmat hakivat lapsiin katsekontaktia ja kutsuivat heitä vierelleen. Yleisesti ottaen, oli ehkä jopa hieman yllättävä huomata, kuinka vähän vanhemmat arastelivat heittäytyä leikkeihin mukaan heti alusta alkaen. Sama oli havaittavissa myös myöhemmin tunnilla tehdyssä musiikkiliikuntaleikissä ”Hiiri mittaa maailmaa” sekä ”Värikanat” -piirileikissä. Muutamassakin eri lähdaineistossani mainittiin, kuinka musiikki ja sen mukana tanssiminen ja hassuttelu, voivat parhaimmillaan luoda turvallisen ja hyväksyvän ilmapiirin, joka mahdollistaa kohtaamisen ja läheisyyden leikkisyyden kautta (Alisaari ja Sundell 2012, 26; Kaipainen 2007, 38). Tällä tunnilla tämä ilmiö oli heti havaittavissa.

Ensimmäisen muskarituokion soitto-osuudessa soitimme rytmikapuloita laulun ”Juoksee metsähiiroset” tahtiin. Marjo Kaipainen pohti pro-gradussaan, kuinka nimenomaan oman vanhemman kanssa laulaminen ja samassa sykkeessä soittaminen voisi olla lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta sekä perusturvallisuuden tunnetta vahvistava tekijä (Kaipainen 2007, 61). Tähän ajatukseen nojaten jaoin myös vanhemmille omat soittimet, jotta he voisivat soittaa yhdessä lastensa kanssa. Soittaminen ja soittimien tutkiminen tuntui olevan lapsista erityisen hauskaa ja kiinnostavaa. Lapset olivat mielestäni myös todella taitavia ja yhteinen syke löytyikin useaan otteeseen. En ollut tällä tunnilla vielä ajatellut, että soittaisimme marakasseja, mutta kun lapset huomasivat ne kassissani, halusivat he ehdottomasti soittaa myös niillä. Niinpä soitimme samaa laulua muutamana kerran myös marakasseilla.

Loppurentoutuksena jaoin aikuisille pensselit, joilla he saivat silitellä lasta samalla kun kuuntelimme rauhallista laulua. Tämäkin harjoite oli onnistunut ja yksi lapsista jopa pyysi äidiltään, että he voisivat tehdä samaa kotonakin. Lopuksi lauloimme vielä loppulaulun, joka päätti muskarin. Yleisesti tuntui, että ensimmäinen kerta meni todella hyvin. Vaikutti siltä, että lapsilla oli hauskaa ja monissa leikeissä ja lauluissa oli syntynyt vuorovaikutuksellisia tilanteita lapsen ja vanhemman välillä. Eräs mielenkiintoinen havainto tunnilta oli myös se, kuinka nämä pari hyvin arkaa lasta tulivat ulos kuorestaan tunnin aikana. Alkutunnista he vielä tuijottelivat lattiaa ja arastelivat osallistua leikkeihin, mutta tunnin loppupuolella olleessa piirileikissä he tekivät jo kaikkia leikin liikkeitä muiden mukana ja jopa hieman riehaantuivat niitä tehdessään.

Tunnin jälkeen perheiltä saamani suora palaute oli myös positiivista. Ryhmässä oli mukana yksi vanhempi, joka oli aiemmin kertonut omalle sosiaaliohjaajalleen, että he tulevat ensimmäiselle kerralle kokeilemaan ja miettivät sitten haluavatko jatkaa. Tunnin päätteeksi kuitenkin juuri tämä vanhempi kiitti minua ja sanoi, kuinka tunti oli ollut todella mielenkiintoinen. Lähtiessään hän huikkasi vielä, että nähdään ensi viikolla. Myös yksi ryhmän vilkkaammista lapsista huudahti tunnin päätyttyä, kuinka ihanaa oli päästä äidin ja Tiinan (sosiaaliohjaajan nimi muutettu) kanssa laulamaan.

5.2 Toinen muskari: Vähän väsyneempi päivä

Toinenkin muskarituokio pidettiin Kallion perhekeskuksen perhekahvilan tiloissa. Tälle tunnille osallistui kaikki perheet, jotka olivat olleet mukana ensimmäiselläkin kerralla. Tämän lisäksi mukaan liittyi vielä yksi uusi perhe, jossa oli yhteensä kolme lasta. Toisella kerralla ryhmässä oli siis kuusi perhettä; yhdeksän lasta, kuusi huoltajaa sekä kuusi sosiaaliohjaajaa. Ensimmäisellä tunnilla noin joka toinen aktiviteetti oli sisältänyt liikkuamista. Nyt kun tiesin jo vähän mitä odottaa ryhmältä sekä muun muassa sen, että ryhmässä on hyvin vilkkaita lapsia, päätin pitää tunnin rakenteen hyvin samankaltaisena. Pyrin kuitenkin myös siihen, että tunnilla tulisi rauhallisempiakin hetkiä, jottei meno äityisi liian villiksi arempia lapsia ajatellen.

Tällä kerralla tunnelma oli kuitenkin hieman erilainen kuin ensimmäisellä, koska osa lapsista oli heti alusta alkaen hieman levottomalla ja riehakkaalla tuulella. Mahdollisesti tämä johtui siitä, että tila, muut muskarilaiset sekä se mitä muskarissa tehdään, oli tullut jo hieman tutummaksi. Voi myös olla, että osalla lapsista oli vain vähän väsyneempi päivä. Levottomuutta saattoi aiheuttaa myös se, että muutama perhe saapui tunnille hieman myöhässä ja tästä johtuen kaikille ei esimerkiksi päästy laulamaan alkulaulua.

Toinen muskaritunti alkoi samalla alkulaululla, jonka lauloin jälleen myös vanhemmille. Oli ilo kuulla, että osalle lapsista laulu oli jo jäänyt mieleen ja he lauloivat heti mukana. Seuraavaksi tunnilla oli ohjelmassa sama musiikkiliikuntaleikki kuin ensimmäiselläkin kerralla. Jo tässä vaiheessa oli havaittavissa rauhattomuutta, ja muutamalla lapsista oli hankaluuksia keskittyä siihen, milloin liikkua ja milloin pysähtyä. Levoton käytös alkoi myös nopeasti tarttumaan muihinkin ryhmäläisiin.

Kuva 3. Muskaritunneilla käyttämiäni soittimia ja muuta välineistöä.

Pian tämän jälkeen oli vuorossa piirileikki. Piirileikin taustalla tällä tunnilla käytin Lastenmusiikkiorkesteri Ammuun kappaletta ”Kaikki mukaan”. Tarkoituksena oli liikkua laulun tahdissa piirissä ja välillä pysähtyä tekemään laulun sanojen inspiroimia yksinkertaisia tanssiliikkeitä. Esimerkiksi, kun kappaleessa laulettiin lehmän sorkkatanssista, pysähdyttiin ja pyöriteltiin käsiä, hevosen harjatanssissa heiluteltiin hiuksia jne. Etenkin tässä leikissä lasten levottomuus oli erityisesti havaittavissa ja osa lapsista tekikin leikin aikana omia juttujaan. Se, että osa lapsista ei aina tehnyt laulun liikkeitä, hankaloitti myös vanhempien leikkiin heittäytymistä.

Tämä onkin mielestäni yksi yleinen perhemuskarikonseptin haaste: Silloin, kun lapsi keskittyy ja osallistuu innokkaasti leikkeihin, on vanhemmillakin helppo heittäytyä mukaan ja tehdä yhdessä lapsen kanssa. Taas silloin, kun lapsi riehuu, eikä osallistu, on vanhemmilla ymmärrettävästi vaikeampi heittäytyä leikkeihin ja tehdä esimerkiksi jotain hassua

tanssiliikettä itseksensä. Tällaisessa tilanteessa olisi kuitenkin tärkeää, että vanhempi kykenisi heittäytymään ja siten intouttamaan lasta mukaan leikkiin. Vaikka olen havainnut saman ilmiön muissakin pitämässäni muskareissa, koin sen haastavaksi eritoten tässä kontekstissa, koska toiminta oli vanhemmille uutta ja myös osa heistä oli hyvin arkoja. Nimenomaan tätä haastetta silmällä pitäen olikin mielestäni tärkeää, että näihin muskareihin osallistui myös sosiaaliohjaajia. Sosiaaliohjaajat heittäytyivät leikkeihin mukaan ja pyrkivät omalla esimerkillään kannustamaan niin lapsia kuin aikuisiakin osallistumaan leikkeihin. Jäinkin tunnin jälkeen pohtimaan, mitähän olisi mahtanut tapahtua, jos olisin ollut tilanteessa yksin, kuten muskareissa yleensä ollaan. Tunnista olisi voinut tulla hyvinkin paljon kaoottisempi ilman heidän läsnäoloaan.

Liikuntaleikkien jälkeen soitimme marakasseja ”Naamiokissa” laulun tahdissa. Soittaminen oli jälleen selvästi lasten mieleen. Se sai heidät keskittymään ja rauhoitti tunnelmaa. Soittamisen jälkeen oli taas liikuntaleikin vuoro. Annoin lapsille etukäteen askartelemani naamiot, jotka he saivat laittaa leikin ajaksi kasvoilleen. Lapset olivat todella innoissaan naamioista ja muutamalla lapsista olikin leikin jälkeen haasteita luopua niistä. Yksi lapsista päätyikin repimään naamion ennen sen palauttamista. Tarkoitus oli liikkua tilassa vapaasti, hiipien kuin naamiokissa, samalla kun kuuntelimme laulua bluetooth-kaiuttimesta. Ohjeistin aina liikuntaleikeissä, että lasten kanssa voi liikkua käsi kädessä, tai pienemmän lapsen voi ottaa vaikka syliin. Tavoite siis oli, että liikkuminen tapahtuisi yhdessä. Tässäkin liikuntaleikissä meno kuitenkin äityi hieman levottomaksi. Niinpä lasten ja aikuisten välinen yhdessä tekeminen ja kontaktin ottaminen ei tällä toisella kerralla ehkä toteutunut ihan niin hyvin kuin ensimmäisellä.

Koska olin havainnut jo ensimmäisellä tunnilla, että soittimet olivat lapsista kiinnostavia, päätin ottaa tunnin loppuksi vielä lisää soittamista. Soitimme triangeleita siten, että vanhempi piteli triangelia ja lapsi soittokeppiä, jolloin soittaminen tapahtui yhteistuumin. Valitsin triangeleilla soitettavaksi lauluksi Tuiki tuiki tähtösen. Ajatus oli, että laulu olisi perheille varmasti tuttu ja siten kannustin kaikkia myös laulamaan mukana. Itse säestin ryhmän laulua ja soittoa kitaralla. Tunti oli tässä vaiheessa jo loppupuolella, joten tavoitteena oli luoda laulun ympärille rauhallinen tunnelma. Tämä onnistuikin osittain. Muutama lapsista kuitenkin intoutui soittamaan triangelia hyvin voimakkaasti.

Vaikka toinen muskarituokio oli hyvin erilainen kuin ensimmäinen, ei se mielestäni missään nimessä ollut epäonnistunut. Päinvastoin. Oli mielenkiintoista havainnoida omaa

sekä vanhempien ja sosiaaliohjaajien toimintaa hieman haastavammassa ja levottomammassa ympäristössä. Aivotutkija Minna Huotilainen onkin todennut, kuinka erityisesti musiikkia soittamalla ja laulamalla voidaan mennä mukaan monenlaisiin tunnetiloihin ja siten saada uutta tietoa omista reaktioista ja tuntemuksista näissä tunnetiloissa (Huotilainen ym. 2011, 41-42). Tästä kulmasta katsottuna tämä tunti oli hyvin opettavainen. Minun mielestäni on tärkeää, että muskaritunneilla saa olla sellainen kuin on, vaikka olisikin huonompi tai levottomampi päivä. Erilaisten tunteiden näyttäminen myös kuuluu musiikkiin ja se on jopa kannustettavaa (Huotilainen ym. 2011, 41-42). Tunnetilat, niiden tunnistaminen ja käsitteleminen ovat myös tärkeä osa lastensuojelun perhetyötä.

Levottomuudesta huolimatta tunnilla oli myös vuorovaikutuksellisia hetkiä vanhempien ja lasten välillä. Osa näistä hetkistä saattoi vain olla hieman erilaisia kuin olin etukäteen ajatellut tai suunnitellut. Yleisesti tunnelma tämänkin tunnin taustalla oli kuitenkin kaikesta huolimatta positiivinen. Tunnin päätteeksi yhden vilkkaamman lapsen sosiaaliohjaaja sanoikin, että levottomuus saattoi myös johtua nimenomaan siitä, että lapsilla yksinkertaisesti oli hauskaa.

5.3 Kolmas muskari: Oma tanssi ja osallisuuden kokemus

Tällä kertaa perhekahvila oli varattu, joten pidimme muskarin eri tilassa. Saimme muskaria varten käyttöön yhden perhekeskuksen kokoushuoneista. Siivosimme jälleen ennen tunnin alkua pöydät ja tuolit pois huoneesta ja asetimme lattialle jumppamattoja. Tila oli hieman pienempi kuin perhekahvila, joka hieman mietitytti etukäteen, mutta lopulta tämäkin tila toimi ihan hyvin tässä tarkoituksessa.

Kolmanteen muskariin osallistui jälleen kaikki samat perheet kuin edellisillekin kerroille, yhtä perhettä lukuun ottamatta, joka ei tällä kertaa päässyt paikalle. Sain kuitenkin kuulla, että heilläkään syynä ei ollut, etteivätkö he olisi halunneet saapua, vaan heillä oli muita esteitä. Yhteensä tällä kerralla oli siis seitsemän lasta, viisi huoltajaa ja viisi sosiaaliohjaajaa. Oli todella hienoa havaita, että osallistuvat perheet sitoutuivat muskareihin näin hyvin. Eräs sosiaaliohjaaja kertoi, kuinka oli saanut asiakasperheeltään viestin ennen muskareita. Hän oli ensin pelännyt, että nytkö he peruvat tulonsa, mutta sen sijaan tämä kyseinen vanhempi olikin vain viestissään halunnut varmistaa muskarin alkamisajan. Mielestäni tämä kertoo ensinnäkin siitä, että muskari oli ollut perheille mielekästä toimintaa ja toisekseen, että tällaiselle toiminnalle voisi jatkossakin olla tilausta.

Koska kaksi ensimmäistä kertaa olivat olleet hyvin erilaisia, odotin mielenkiinnolla mitä tällä tunnilla tulisi tapahtumaan. Pidin tunnin rakenteen kaikesta huolimatta hyvin samanalaisena kuin edellisilläkin kerroilla. Päätin kuitenkin kokeilla panostaa erityisesti tunnin loppupuolella oleviin rauhallisempiin hetkiin ja loppurentoutukseen. Ajatuksena oli kokeilla, että mikäli meno yltyisi taas kovin villiksi, voisimmeko saada musiikillisilla työtoivoilla tunnelman myös rauhoitettua.

Kuva 4. Kolmannen muskarin tilana toiminut kokousshuone ennen muskaria.

Aloitimme muskarin jälleen alkulaululla, jonka lauloin myös vanhemmille. Oli hienoa havaita, kuinka tällä kerralla lasten lisäksi myös aikuiset alkoivat laulaa mukana alkulaulussa. Lapset maltoivat myös hienosti odottaa omaa vuoroaan. Eräs lapsista, joka ei millään malttanut istua, odottikin vuoroaan aina innokkaasti seisten. Vihdoin, kun tuli vuoro laulaa hänelle ja hänen vanhemmallensa, intoutui hän aina omaan tanssiin piirin keskellä. Jäinkin pohtimaan, että jos ryhmässä on paljon ylivilkkaita lapsia, voisi alkulaulussa tällaiseen kannustaa muitakin. Jos paikallaan pysyminen on haastavaa, miksei silloin voisi tanssia?

Alkulaulun jälkeen teimme jälleen saman musiikkiliikuntaleikin, kun kahdella ensimmäiselläkin kerralla. Leikkiin kuuluis siis, että osallistujat liikkuvat musiikin tahdissa, välillä rauhallisesti ja välillä nopeasti. Lopulta sanoin ”stop”, jolloin kaikki pysähtyivät. Ohjeistin perheitä samoin kuin edellisilläkin kerroilla, eli liikkumaan yhdessä. Tällä kerralla se toteutui hyvin. Lapset maltoivat hienosti pysyä määrittelemättömän pituisten taukojen ajan liikkumatta ja useampi lapsista liikkui vanhemman kanssa käsi kädessä.

Jo tunnin alkupuolella havaitsin, että jälleen tällä tunnilla tunnelma oli hieman erilainen kuin aiemmilla. Ilmapiiri oli huomattavan rauhallinen ja keskittynyt. Vaikka osalle lapsista

tuli riehakkaitakin hetkiä, ei kenelläkään niin sanotusti mopo karannut käsistä. Vilkkaampien hetkien jälkeen pystyttiin myös esimerkiksi istumaan alas ja kuuntelemaan. Mietin, mahtoiko tämä johtua siitä, että olimme tällä kertaa uudessa tilassa, tai siitä, että tunnilta puuttui muutama vilkkaammista lapsista. Vai oliko syy tähän mahdollisesti siinä, että lapset olivat oppineet, millainen muskari on ja miten siellä ollaan.

Oli myös mielenkiintoista havaita, kuinka ryhmä oli jo tässä lyhyessä ajassa ryhmäytynyt. Yksi lapsista esimerkiksi ihmetteli useaan otteeseen tunnin alkupuolella missä muut lapset ovat. Tällä hän tarkoitti kahta lasta, jotka eivät tällä kertaa olleet mukana muskarissa. Osallistujilla oli siis jo syntynyt tuntemus siitä, että tämä on heidän muskariryhmänsä ja he olivat tietoisia, ketä siihen kuuluu.

Musiikkiliikuntaleikin jälkeen istuimme hetkeksi alas ja katselimme kuvaa maatilasta. Haastoin jokaisen lapsen erikseen etsimään kuvasta jonkin tietyn eläimen. Tämän jälkeen päätin ottaa saman ”Kaikki mukaan” -piirileikin kuin edelliselläkin tunnilla. Oli mielenkiintoista havaita kuinka eri tavalla sama leikki voi mennä. Tällä kertaa piirissä liikkuminen ja liikkeiden tekeminen sujui lapsilta ongelmitta ja leikki sujui suunnitellusti. Lasten innokas osallistuminen sai myös vanhemmat heittäytymään leikkiin mukaan.

Tunnin soitto-osuudessa soitimme rytmikapuloilla ”Ihahaa” laulun tahdissa. Tälläkin kerralla jaoin soittimet myös vanhemmille. Soittaminen menikin jälleen todella hyvin. Olin jopa hieman ihmeissäni, kuinka hienosti lapset osasivat soittaa yhteisessä sykkeessä. Tämän jälkeen otimme vielä yhden musiikkiliikuntaleikin. Leikin taustalla soitin ja lauloin klassista ”Tämä poika marssii” laulua, mutta sen sijaan, että olisimme laulaneet pojista ja tytöistä, lauloimme laulua eri maatilan eläimillä. Tämäkin liikuntaleikki sujui hyvin. Perheet liikkuivat pääosin ohjeistukseni mukaan yhdessä ja laulun sisään rakennettu läheisyyden hetki ”minä annan suukon aina kun voin”, sai luotua lämmintä vuorovaikutusta lasten ja vanhempien välillä.

Lopuksi asetin ison sinisen lakanan lattialle ”lammeksi” ja pyysin kaikkia istumaan sen ympärille. Kuten ylempänä kirjoitin, tarkoitukseni oli luoda tunnin loppupuolelle mahdollisimman rauhallinen tunnelma. Ohjeistuksena sanoin, että mikäli kaikki kuuntelisivat oikein tarkasti, alkaisi lampi kuplimaan. Työtapana tässä oli siis musiikin kuuntelu. Samalla kun kuuntelimme laulua, puhaltelin ilmaan saippuakuplia. Tämä oli lapsista ehkä hieman

hauskempaa ja jännittävämpää kuin olin ajatellut. Vaikka he onnistuivatkin olemaan puhumatta, kaikui tilassa kuitenkin riemun kiljahduksia, lasten yrittäessä ottaa saippuakuplia kiinni.

Onneksi olin varautunut loppuun toisellakin rauhallisella aktiviteetilla. Ennen loppulaulua pyysin lapsia vielä asettumaan vanhempansa eteen istumaan. Soitin ja lauloin rauhallisesti itse säveltämäni ”hierontalaulua”. Laulussa laulettiin eri kehon osia läpi, kuten sormet, varpaat, pää ja selkä. Perheet saivat siis vain kuunnella, samalla kun vanhempi hieroi lastaan laulun sanojen mukaan. Tämä harjoite oli menestys ja lauloimmekin laulun lasten toiveesta useaan kertaan. Tässä laulussa myös tavoittelemani rauhallinen tunnelma toteutui.

Musiikkipedagogiikassa ja muskareissa yleisesti painotetaan paljon ryhmän osallisuuden tärkeyttä. Itsekin pyrin aina opettaessani mahdollistamaan sen, että osallisuutta voisi tapahtua ja sille on tilaa. Joskus se ilmenee esimerkiksi tarttumalla lasten impulsseihin ja muokkaamalla leikkejä tai jopa koko tunnin kulkua niitä mukaillen. Joskus se taas tapahtuu etukäteen luotujen raamien sisällä. Tällaista voi olla esimerkiksi se, että kannustaa lapsia keksimään omia tapoja soittaa tai liikkua jonkin ennalta määritellyn laulun inspiroimana. Näitä lasten keksimiä rytmejä ja liikkeitä voidaan sitten kokeilla yhdessä koko ryhmän kanssa. Usein se vaatii kuitenkin hieman houkuttelua ja kannustamista. Osallisuuden toteutuminen edellyttää myös, että osallistujilla on ryhmässä turvallinen olo.

Koin, että tämä tunti poikkesi aiemmista nimenomaan sillä, että tällä tunnilla osallisuuden tunne oli hyvin vahvasti läsnä. Lapset halusivat osallistua ja vaikuttaa tapahtumien kulkuun. Esimerkiksi rytmikapuloita soittaessa kannustin lapsia keksimään omia rytmejä ja monilta alkoikin tulla ehdotuksia, joita sitten soitimme kaikki yhdessä. Tämä kantoi myös seuraavaan ”Tämä poika marssii” -musiikkiliikuntaleikkiin. Tässä vaiheessa ryhmäläiset ehdottelivat jo itse, millaisena eläimenä voisimme seuraavaksi liikkua ja he pohivat yhdessä, miten se eläin liikkuu. Tämän lisäksi lopun hierontalaulussa lapset alkoivat itse keksimään mikä paikka olisi seuraavaksi kiva hieroa.

5.4 Kiitoskirje perheille

Kuten jo johdannossa kerroin, oli opinnäytetyöni alkuperäinen suunnitelma järjestää lastensuojelun perhetyön asiakasperheille neljä muskarituokiota. Valitettavasti neljäs muskarikerta jouduttiin kuitenkin perumaan koronaviruspandemian takia. Tämä oli ikävää myös siinä mielessä, ettemme saaneet yhteistä lopetusta muskareille, emmekä päässeet sanomaan hyvästejä toisillemme. Tästä syystä välitin vielä osallistuneille perheille jälkikäteen kiitoskirjeen sosiaaliohjaajien kautta. Kirjeessä kiitin heitä osallistumisesta sekä jaoin muutamia vinkkejä, miten jatkaa soittamista tai musiikin parissa leikkimistä kotona. Kokosin kirjeeseen myös listan lastenmusiikista, jota löytyy esimerkiksi Youtubesta. Perheille lähettämäni kiitoskirje löytyy opinnäytetyön liitteet -osiosta.

6 Muskarit sosiaaliohjaajien näkökulmasta

Jäin muskarituntien päätteeksi keskustelemaan ja vaihtamaan ajatuksia sosiaaliohjaajien kanssa. Tämä osoittautui hyväksi tavaksi kuulla heidän havaintojaan tunteista, kun ajatukset olivat vielä kaikilla tuoreina mielessä. Sosiaaliohjaajat osasivatkin poimia muskareista asioita ja tulokulmia, joita en itse ollut osannut ajatella. Kävin myös vapaamuotoisia keskusteluja sosiaaliohjaajien kanssa ennen tuntien alkua. Näissä keskusteluissa sain heiltä paljon hyödyllistä palautetta sekä kehitysehdotuksia tulevaa tuntia ajatellen.

Tässä luvussa avaan ensin vapaamuotoisissa keskusteluissa sosiaaliohjaajilta kuulemiani havaintoja ja ajatuksia muskareista. Tämän jälkeen käyn läpi sosiaaliohjaajille tekemiäni haastatteluja. Haastattelut järjestettiin sen jälkeen, kun kaikki kolme muskarituokiota olivat jo pidetty, joten kaikilla oli ollut hieman aikaa pohtia näkemäänsä ja kokeamaansa. Alkuperäinen suunnitelmani oli käydä perhekeskuksessa tapaamassa sosiaaliohjaajia ja pitää haastattelut siellä kasvotusten, mutta koronaviruspandemia kuitenkin pakotti minut muuttamaan näitä suunnitelmia. Lopulta sain haastateltua kolmea sosiaaliohjaajaa, joista yhtä haastattelin kasvotusten, yhtä puhelimitse ja yhtä Skypessä. Tämän lisäksi sain yhdeltä sosiaaliohjaajalta sähköpostiin vapaamuotoisia kommentteja muskareista.

Käytin kaikissa haastatteluissa samaa haastattelurunkoa. Haastattelut sisälsivät myös vapaata keskustelua ja ajatusten vaihtoa aiheen ympärillä. Käyttämäni haastattelurunko löytyy opinnäytetyön liitteet -osiosta.

6.1 Sosiaaliohjaajien havaintoja muskaritunneilta

Ensimmäisen muskaritunnin jälkeen eräs sosiaaliohjaaja totesi, kuinka yksi heidän työnsä tehtävistä on antaa vanhemmille malleja siitä, miten tietyissä vanhemmuuteen liittyvissä tilanteissa voidaan toimia. Yksi tällainen tilanne voi olla muun muassa se, miten puuttua tai toimia, kun lapsi käyttäytyy haastavasti tai tekee jotain sopimatonta. Ensimmäisessä muskarissa en ennen tunnin alkua käynyt läpi mitään sen kummempia sääntöjä tuntiin liittyen. Sosiaaliohjaajat toivoivatkin, että voisin seuraavalla kerralla ennen tunnin alkua luoda jotain perussääntöjä muskariin. Esimerkiksi, että soittimiin ei kosketa ilman lupaa ja ettei ikkunalaudalla tai sen lähellä olevilla tuolipinoilla kiipeillä. Kertomalla näistä säännöistä ennen tunnin alkua, tavallaan antaisin sosiaaliohjaajille luvan puuttua siihen, mikäli joku heidän asiakasperheensä lapsista toimii näiden sääntöjen vastaisella tavalla. Näin tekemällä taas sosiaaliohjaajat voivat antaa vanhemmille positiivisia malleja siitä miten tällaisissa tilanteissa voidaan toimia.

Toinen mielenkiintoinen tulokulma, jonka sosiaaliohjaajat poimivat muskareista liittyi siihen, kuinka hedelmällistä heidän työnsä kannalta oli tällainen ryhmätilanne, jossa he itse eivät olleet vetovastuussa. Sosiaaliohjaajat totesivat, että tuntien aikana pääsi näkemään asiakasperheitä uusin silmin, koska he olivat myös itse tasavertaisina jäsenenä osa samaa ryhmää. Heidän työssään ei lähtökohtaisesti ole tarkoitus, että he kohtaisivat perheitä mitenkään ylhäältä päin, tai että asetelma olisi hierarkkinen. Silti asiakastilanteet saattavat joskus hieman perheiden näkökulmasta kuitenkin näyttäytyä sellaisina. Moni sosiaaliohjaajista kokikin, että muskarit olivat vaikuttaneet positiivisesti heidän ja perheen väliseen suhteeseen sekä lähentäneet heidän välejänsä.

Ennen kolmannen muskarin alkua sosiaaliohjaajat kertoivat keskusteluista, joita olivat käyneet osallistuvien perheiden kanssa toiseen muskarituntiin liittyen. Kuten ylempänä jo kirjoitin, toinen muskari oli huomattavasti levottomampi kuin ensimmäinen. Vanhemmatkin olivat tietysti tämän havainneet, mutta mielenkiintoista oli, millaisia ajatuksia se oli heissä herättänyt. Moni näistä perheistä ei ollut aiemmin osallistunut harrastuksiin, missä pääsee näkemään muita lapsiperheitä. Muutama vanhemmista olikin kokenut helpottavana havaintona sen, että muidenkin perheiden lapset voivat riehua ja käyttäytyä haastavasti. Tämä oli mielestäni hyvin mielenkiintoinen palaute ja se oli myös sellainen näkökulma mitä en ollut itse osannut ajatella. Se laajensi käsitystäni siitä, millä kaikilla tavoilla tällainen toiminta voi vaikuttaa perheisiin.

Vapaamuotoisissa keskusteluissa sosiaaliohjaajien kanssa pohdimme myös tällaisen toiminnan mahdollista voimaannuttavaa vaikutusta perheisiin. Kaikki muskariin osallistuneet perheet olivat kuitenkin syystä tai toisesta lastensuojelun asiakkaita ja heillä oli taustalla erinäisiä haasteita ja haastavia elämäntilanteita. Yksi parhaista asioista tässä projektissa, jonka sosiaaliohjaajat nostivat esiin, olikin se, että perheet pääsivät osallistumaan niin sanotusti ihan tavalliseen muskariin. Heidän näkemyksensä mukaan, jo pelkästään ihan tavalliseen harrastukseen, kuten muskariin, osallistuminen voi olla näille perheille potentiaalisesti voimaannuttava ja vanhemmuutta vahvistava kokemus.

6.2 Sosiaaliohjaajien haastattelut

Aloitin jokaisen haastattelun kysymällä sosiaaliohjaajilta, oliko heillä itsellään kokemusta musiikin käytöstä osana työtään ja olivatko musiikilliset työtavat heille siten entuudestaan jollain tapaa tuttuja. Selvisi, että kolmesta haastattelemastani sosiaaliohjaajasta ainostaan yksi oli tavoitteellisesti käyttänyt musiikkia työskennellessään perheiden kanssa ja hänkin hyvin pienissä määrin. Hän oli silloin tällöin perheiden kotona käydessään hyödyntänyt laulamista ja laululeikkejä vuorovaikutuksen vahvistamiseen, tavoitteenaan saada vanhemmat leikkimään lasten kanssa. Tämä sosiaaliohjaaja sanoi, että heidän työssään kohtaa joskus perheitä, joissa vanhemmat eivät oikein tiedä mitä lasten kanssa voisi kotona tehdä. Hän koki, että esimerkiksi siihen tarkoitukseen musiikki voi toimia hyvänä välineenä. Tiedustelin myös, olivatko sosiaaliohjaajat mahdollisesti käyttäneet jotain muita luovia työtapoja työssään. Yksi heistä totesi, ettei juurikaan, ainakaan siten, että siinä olisi tavoitteellisuutta. Toinen taas vastasi, että hän kyllä haluaisi käyttää enemmän, mutta tällä hetkellä se oli vielä suhteellisen vähäistä.

Kysyin sosiaaliohjaajilta siitä, millaisia havaintoja he olivat tehneet asiakasperheistään muskareissa ja oliko jokin tietty asia jäänyt erityisesti mieleen. Kaikki nostivat esiin sen, miten mielenkiintoista oli ollut havainnoida perheiden toimintaa osana ryhmää sekä yleisesti uudessa tilanteessa ja ympäristössä. Osana ryhmää oleminen sekä se, miten lapset käyttäytyivät uusien ihmisten parissa, olikin ollut asia, joka oli synnyttänyt perheiden ja sosiaaliohjaajien kesken eniten keskustelua.

Yksi sosiaaliohjaajista kertoi kuinka hänen asiakasperheensä vanhempi jännittää uusien ihmisten kohtaamista ja hänellä on ollut aiemmin vaikeuksia luottaa uusiin ihmisiin. Kuitenkin muskarissa perheen lapsi oli ollut tosi reipas ja ottanut hienosti kontaktia muihin ihmisiin. Muskarissa he olivat havainneet, ettei lapsella ollut ongelmia luottaa esimerkiksi

minuun muskarin vetäjänä, vaikka olinkin heille vieras ja vieläpä miespuolinen henkilö. Tämän jälkeen sosiaaliohjaaja ja vanhempi olivat keskustelleet, kuinka hienoa työtä vanhempi oli tehnyt siinä, miten lapsi osasi olla uusien ihmisten kanssa, vaikka vanhempaa itseään se jännittikin. Toisenkin sosiaaliohjaajan mietteet olivat samansuuntaisia. Hänen mielestään oli ollut hienoa havaita, kuinka luonnollisesti hänen asiakasperheensä oli soilahtanut mukaan muskariryhmään ja tekemiseen. He olivat etukäteen keskustelleet, kuinka tällaiseen toimintaan mukaan tuleminen menee perheen epämukavuus alueelle ja heidän osallistumisensa olikin vaatinut rohkaisua. Sosiaaliohjaajat kokivatkin yleisesti, että muskareissa tapahtui paljon asioita, joista he pystyvät jälkepäin keskustelemaan perheiden kanssa sekä antamaan positiivista palautetta.

Kaikki sosiaaliohjaajat olivat myös yhtä mieltä siitä, että yleisesti ottaen iso ja merkityksellinen asia näille perheille oli jo se, että he ylipäänsä osallistuivat tällaiseen toimintaan. Yksi sosiaaliohjaajista pohti, kuinka lastensuojelun perhetyön asiakasperheiden vanhemmat voivat usein kokea huonommuutta vanhemmuudessa ja kärsiä riittämättömyyden tunteesta. Tämän johdosta he voivat esimerkiksi etukäteen pelätä sitä, miten tulevat pärjäämään lasten kanssa jossain uudessa tilanteessa, joka taas voi nostaa kynnyksen osallistua tämän tyyppiseen toimintaan liian korkeaksi. Lähes kaikki sosiaaliohjaajat totesivatkin haastatteluiden yhteydessä, kuinka nämä muskarit toivat perheille itsevarmuutta ja siten laskivat rimaa osallistua muihinkin lapsi / vanhempi -ryhmiin tulevaisuudessa. Yksi sosiaaliohjaajista myös kertoi, että lapsi oli tykännyt muskareista niin paljon, että he pohtivatkin nyt yhdessä perheen kanssa voisiko muskari olla sellainen harrastus mitä he jatkaisivat jossain muualla.

Yksi tärkeimmistä tutkimuskysymyksistä tämän opinnäytetyön kannalta oli se, mitä mieltä sosiaaliohjaajat ovat musiikillisista työtavoista ja kokevatko he, että niistä voisi olla hyötyä lapsen ja vanhemman vuorovaikutussuhteen vahvistamisessa. Sosiaaliohjaajat löysivätkin muskareista paljon sellaisia vuorovaikutuksellisia tekijöitä, jotka ovat yhteydessä siihen, mitä he heidän työllään tavoittelevat. Yksi sosiaaliohjaajista oli sitä mieltä, että muskari loi vuorovaikutusta tukevan ympäristön, koska se tarjosi perheille yhteisen hetken, jossa oli tietty konkreettinen aika ja paikka, jonka äärelle oli helppo pysähtyä. Hän myös koki, että musiikki toimi jollain tavalla rauhoittavana elementtinä, joka tuki vuorovaikutuksen toteutumista.

Muita tällaisia asioita, joita sosiaaliohjaajat nostivat muskareista esille, olivat muun muassa yhdessä tekeminen sekä lapsilähtöisyys. Yksi sosiaaliohjaajista totesi, että loppujen lopuksi heidän asiakkaansa on kuitenkin aina lapsi ja heidän työnsä päätarkoitus on nostaa lasta ja lapsen tarpeita esille. Hän piti siitä, että myös muskareissa keskiössä oli lapsi, ja vaikka mukana oli myös vanhemmat, olivat he siellä lasten takia. Toinen sosiaaliohjaaja havaitsi, että lastenlaulujen kautta vanhemmilla oli helpompi asettua lapsen tasolle. Yksi haastatteleistani sosiaaliohjaajista pohti myös, että musiikin ja vuorovaikutuksellisten leikkien lisäksi hyviä vuorovaikutustilanteita syntyi myös ennen ja jälkeen muskaria. Esimerkiksi siinä, miten vanhempi ohjasi lastaan, kun oli aika lähteä muskarista.

Kaikki sosiaaliohjaajat olivat sitä mieltä, että musiikillisista työtavoista voisi olla hyötyä heidän työssään. Erityisen käyttökelpoiseksi he kokivat ne työskentelyssä pienempien lasten kanssa, jossa työ on hyvin pitkälti vuorovaikutuksen tukemista ja suhteen rakentamista vanhemman ja lapsen välille. Muskarikonseptista he pitivät myös muun muassa sen takia, ettei kenenkään tarvinnut osata musiikkia etukäteen ja se sai kaikki osallistumaan. Yksi sosiaaliohjaaja kehui muskaria myös siitä, ettei siellä tarvinnut olla koko ajan kädet kiinni jossain, vaan se tarjosi tilaa ja aikaa lapsen huomioimiselle. Yleisesti sosiaaliohjaajat pitivät myös erityisesti siitä, että toiminta oli ryhmämuotoista.

Haastatteluiden aikana aloin saamaan kuvaa, ettei heillä olisi ollut hirveästi ryhmätoimintaa aiemmin. Päätinkin kysyä asiasta tarkemmin. Yksi sosiaaliohjaajista sanoi, että ryhmätoiminta kyllä kuuluu heidän työhönsä, mutta pääpaino on kuitenkin kotikäynneillä. Hän jatkoi, että ryhmätyössä nähdään paljon hyötyjä, mutta silti heidän toivotaan työskentelevän enemmän yksittäisissä perheissä ja heidän kodeissansa. Hän kertoi, että asiasta käydään ajoittain keskustelua ja että työntekijöillä olisi kyllä intoa järjestää enemmän ryhmätoimintaa. Toinen sosiaaliohjaajista oli samoilla linjoilla. Hän sanoi toivovansa, että heillä olisi tarjota asiakasperheille enemmän ryhmätoiminnan tuomaa vaihtelua. Hän koki, että ryhmät toisivat paljon uutta ja monipuolistaisivat heidän työskentelyään. Hän näki, että esimerkiksi juuri musiikin ympärille rakennetut ryhmät voisivat olla monille asiakkaille hyvä ja luontainen tapa vahvistaa vuorovaikutusta. Haasteeksi nousee kuitenkin useimmiten resurssikysymykset. Kolmas sosiaaliohjaajista sanoi, että heillä kyllä on jonkin verran ryhmätoimintaa, mutta se vaatii yleensä heidän puoleltansa runsaasti suunnittelua. Ryhmät ovat myös paljon pidempikestoisia, joka osaltaan selittää resurssikysymystä. Tämä projekti oli kuitenkin inspiroinut Kallion perhekeskuksen sosiaaliohjaajia, koska toiminta oltiin koettu niin hyvänä ja hyödyllisenä. Haastatelllessani

yhtä sosiaaliohjaajista, hän kertoi, kuinka he olivatkin jo puhuneet tiimipalaverissa mahdollisuudesta järjestää itse syksyllä esimerkiksi neljän kerran muskari asiakkailleen.

Kysyessäni vielä loppuun vapaamuotoisia kommentteja, tiivistä yksi sosiaaliohjaajista ajatuksensa näin:

”... mutta yleisesti, jos olisi tällaisia ryhmiä, joissa porukat näkisi miten lapsi toimii ryhmässä ja olisi vielä työntekijöitä mukana, jotka avustaa siinä, että jos ei tulisi hyvä kokemus niin ei ainakaan mitään katastrofia ettei enää haluaisi lähteä mukaan. Ja siinä tulee näkyviin niitä asioita, joita voidaan työstää vanhempien kanssa. Kaikki nämä yhdessä kyllä puoltaa sitä, että jotain tämän tyyppistä kannattaisi olla tarjolla.”

7 Analysointi ja johtopäätökset

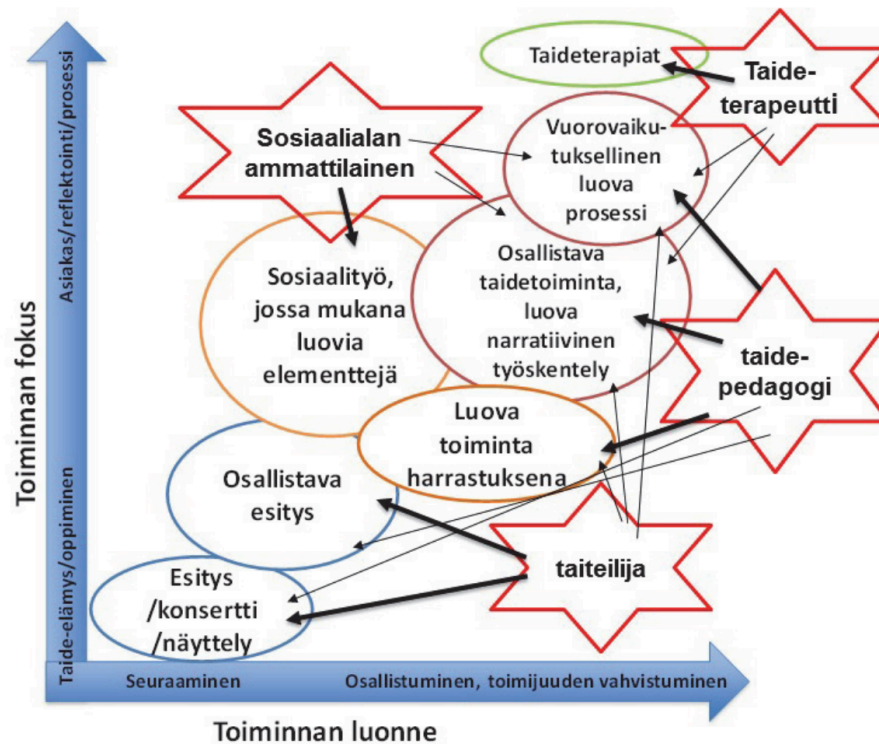
Ennen kuin menen varsinaisiin johtopäätöksiin, on syytä analysoida sitä, miten opinnäytetyöni aineistonkeruun menetelmät onnistuivat. Tällaisen projektin aineiston analysoinnin kannalta koetaan yleisesti hyödylliseksi se, että toiminta videoitaisiin. Päädyin kuitenkin itse siihen ratkaisuun, etten videoi toimintaa. Tähän päätökseen oli muutamiaakin syitä. Mikäli olisin halunnut tallentaa muskareita videolle, olisi se edellyttänyt tutkimuslupahakemuksen yhteyteen laajemman selvityksen tekemistä asiasta. Tämän lisäksi minun olisi täytynyt saada vielä kaikilta osallistuvilta perheiltä kirjallinen suostumus siihen, että heitä saa videoida. Tässä tapauksessa, kun jo itsessään muskareihin mukaan tuleminen oli perheille iso asia, koen, että videointilupien kyseleminen heiltä olisi voinut entisestään nostaa kynnystä osallistua. Ajattelin myös etukäteen, että osallistujien ollessa lastensuojelun asiakkaita, voisivat he olla erityisen arkoja, jolloin tilassa oleva videokamera saattaisi vaikuttaa heidän olemiseensa.

Nyt jälkikäteen ajateltuna, koen, että päätös olla käyttämättä videointia osana aineistonkeruuta oli oikea. Kuten esimerkiksi sosiaaliohjaajien haastatteluissa tuli ilmi, muskareihin osallistuminen vaati näiltä perheiltä rohkeutta, eikä se missään nimessä ollut itseltään selvää. Tämän lisäksi, kuten ennakkoon uumoilin, ryhmässä oli mukana muutama erityisen arka perhe. Kaikki sosiaaliohjaajat myös kehuivat nimenomaan sitä, kuinka luonnollisesti perheet toimivat osana ryhmää. Se, että perheet olivat muskareissa omia itsejään taas hyödytti sosiaaliohjaajien tunneilla tekemää havainnointia. Uskon, että videoinnin pois jättämisellä oli tässä iso rooli ja siten sillä oli myös tärkeä rooli sille, että muskarituokiot ylipäänsä olivat onnistuneita.

Oma havainnointini tunneilla tapahtui myös hyvin pitkälti suunnitellusti. Muskareissa havainnointini kohdistui enemmän ryhmän toimintaan kokonaisuutena, mutta tunneilla oli myös useita hetkiä, joissa pystyin havainnoimaan perheiden toimintaa yksilöllisesti. Tällaisia hetkiä olivat esimerkiksi alkulaulu ja muut hetket, kun istuimme piirissä. Tuntien jälkeen jäin aina hetkeksi keskustelemaan sosiaaliohjaajien kanssa, jolloin myös kävimme läpi juuri päättynyttä muskarituokiota. Nämä keskustelut tukivat omia havaintojani ja auttoivat minua muistamaan paremmin tunnin tapahtumat. Lopulta kun saavuin kotiin, kirjoitin heti ensimmäiseksi havaintoni ylös ranskalaisin viivoin. Viimeistään seuraavana päivänä kävin havainnoistani syntynyttä aineistoa läpi tarkemmin ja analysoin sitä muun muassa vertailemalla tapahtumia keräämääni olemassa olevaan aiheeseen liittyvään tutkimusaineistoon. Tämän jälkeen kirjasin asiat ylös opinnäytetyöhöni.

Oman havainnointini sekä videoinnin puuttumisen mahdollisesti jättämiä aukkoja arviointitiedon tuottamisessa kuitenkin kompensoi mielestäni se, että jokaiselle muskarituokiolle osallistui 5-6 sosiaaliohjaajaa. Kuten ylempänä kirjoitin, oma havainnointini kohdistui useassa tilanteessa enemmän ryhmään kokonaisuutena. En siis pystynyt muskarin vetäjän roolissa huomioimaan kaikkia pienempiä asioita mitä tunneilla tapahtui. Jokaisella perheellä oli kuitenkin tunneilla mukana oma sosiaaliohjaaja, jonka havainnointi kohdistui pääasiassa omaan asiakasperheeseen. Täten lopputulemana arviointitiedon tuottamiseen liittyen koen, että yhdessä sosiaaliohjaajien kanssa keräämäni aineisto oli riittävää, ja saimme totuudenmukaisen kuvan siitä, miten tällainen toiminta näyttäytyy tässä kontekstissa.

Yksi tärkeä johtopäätös, jonka tämän projektin seurauksena voi tehdä on, että suurin hyöty sosiaaliohjaajille ja heidän työlleen tällaisessa toiminnassa seuraa siitä, että he pääsevät itse osallistumaan ryhmän toimintaan. Tämä oli myös asia, joka nousi usein esille sosiaaliohjaajien haastatteluissa. Kaikki haastatteleman sosiaaliohjaajat kokivat yleisesti luovan ryhmätoiminnan hyödyllisenä ja näkivät siinä paljon heidän työtään tukevia tekijöitä. Näihin ajatuksiin nojaten onkin hyvä lähteä pohtimaan mitä kaikkea tällainen toiminta sitten voisi olla tulevaisuudessa lastensuojelun perhetyössä. Käytän pohdintani perustana alla olevaa Laura Huhtinen-Hildénin (2014) kehittämää ja Laura Huhtinen-Hildénin ja Anna-Maria Isolan edelleen muokkaamaa kuviota luovan toiminnan muodoista sosiaalityössä (Isola ym. 2017, 48).

Kuvio 2. Luovan toiminnan muodot sosiaalityössä (Huhtinen-Hildénin (2014) pohjalta muokattu Huhtinen-Hildén & Isola (Isola ym. 2017, 48).

Yksi vaihtoehto tällaisen toiminnan järjestämiselle olisi, että lastensuojelun ulkopuolelta tuleva taidepedagogi vastaisi yksin toiminnan toteuttamisesta ilman sosiaaliohjaajia. Tässä tapauksessa se ei kuitenkaan ole realistinen, eikä myöskään erityisen järkevä toimintamalli, vaikka sellaisellakin toiminnalla olisi varmasti perheen vuorovaikutukselle positiivista vaikutusta. Tämä projekti osoitti, että lastensuojelun perhetyön kontekstissa perheiden kokonaisvaltaisen tukemisen kannalta on hyödyllisempää, että myös sosiaaliohjaajat ovat mukana. Myös se, että lastensuojelun perhetyön asiakkaana on usein erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia puoltaa sitä, että toiminnan pyörittämisessä olisi syytä olla mukana enemmän kuin yksi ammattilainen.

Toinen vaihtoehto luovan ryhmätoiminnan järjestämiselle tässä kontekstissa olisi, että se tapahtuisi taidepedagogin ja sosiaaliohjaajan työparityöskentelynä. Itse koen, että tällainen työskentelytapa voisi olla ideaali sille, että toiminnasta saataisiin kaikki potentiaalinen hyöty irti. Esimerkiksi tässä tapauksessa uskon, että jos olisin jo muskarituntien suunnitteluvaiheessa päässyt miettimään sisältöä yhdessä sosiaaliohjaajan kanssa, olisimme voineet saada tunteihin vielä enemmän heidän työtään tukevia tulokulmia. Keskustelimme tästä aiheesta myös sosiaaliohjaajien haastatteluiden aikana. Kaikki heistä,

olivat sitä mieltä, että tämä toimintamalli olisi ideaali, mutta he totesivat kuitenkin, ettei se tällä hetkellä ole taloudellisista syistä mahdollista. Yhteyshenkilöni sanoikin, että mikäli työparityöskentelyä haluaisi järjestää vaatisi se taidepedagogille ulkopuolisen rahoittajan.

Yksi sosiaaliohjaajista nosti esiin myös mahdollisuuden, että työparityöskentelyä voisi toteuttaa yhteistyössä erilaisten luovien alojen oppilaitosten kanssa. Sosiaaliohjaajien työpareina voisi tässä tapauksessa toimia vaikka musiikkipedagogiopiskelijoita. Konsepti olisi siis samantyylinen, miten itse toteutin tämän opinnäytetyöprojektin. Se tarjoaisi opiskelijoille hyvän mahdollisuuden saada lisäoppia esimerkiksi taiteen soveltavasta käytöstä, eikä tässä tapauksessa myöskään taloudelliset tekijät nousisi niin isoon rooliin.

Kolmas mahdollinen tapa toteuttaa luovaa ryhmätoimintaa moniammatillisesti, mutta kustannustehokkaammin, voisi olla hieman tämän opinnäytetyöprojektin tyylinen toimintamalli. Haastattellessani sosiaaliohjaajia yksi heistä totesi kuinka mukavaa ja helppoa muskareihin oli tulla, kun ei tarvinnut itse käyttää etukäteen työaikaa toiminnan sisällön suunnitteluun. Hän koki tämän myös edesauttaneen siinä, että hän pystyi muskarituokioiden aikana keskittymään täysin vuorovaikutukseen. Toinenkin sosiaaliohjaajista antoi samansuuntaisia kommentteja. Hän kuvaili toiminnan tuntuneen heille jopa spontaanilta. Tällä hän tarkoitti sitä, että yleensä, kun he työskentelevät ryhmien kanssa, joutuvat he käyttämään paljon aikaa suunnitteluun, mutta tässä tapauksessa käytännössä riitti, että he saapuvat sovittuun aikaan paikalle. Sosiaaliohjaajat eivät myöskään edes esimerkiksi tienneet mitä aioin tunneilla tehdä.

Tällainen toimintamalli toimisi siis käytännössä niin, että taidepedagogi vastaisi toiminnan sisällön suunnittelusta, vetämisestä sekä esimerkiksi siinä tarvittavan välineistön hankkimisesta. Sosiaaliohjaajat olisivat tunneilla läsnä, mutta he saisivat keskittyä enemmän perheiden vuorovaikutuksen tukemiseen. Yhteistyö ei tällöin olisi varsinaisesti työparityöskentelyä, mutta tärkeä moniammatillisuuden aspekti säilyisi kuitenkin mukana toiminnassa. Kustannustehokkaamman mallin tästä tekisi se, että siinä säästyisi huomattava määrä sosiaaliohjaajien työtunteja, eikä toiminta olisi heille siten liian kuormittavaa.

Sosiaaliohjaajat pitivät tässä konseptissa myös siitä, että muskareita oli tarkoitus pitää vain neljä kertaa. Aluksi ajattelin itse, että neljä muskarikertaa on liian vähän, mutta sosiaaliohjaajat kokivat, että nimenomaan tässä kontekstissa se oli juuri sopiva määrä. He

kertoivat, että heillä on aiemmin ollut haasteita saada asiakkaitaan sitoutumaan ryhmiin, jotka yleensä ovat paljon pitkäkestoisempia. He uskoivatkin, että yksi iso syy siihen, miksi perheet sitoutuivat muskareihin niin hyvin, oli se, että niitä oli ainoastaan neljä kertaa. Kuten sosiaaliohjaajien haastatteluistakin jo ilmeni, he pitivät tätä toimintamallia niin toimivana, että alkoivat suunnitella omaa vastaavaa neljän kerran muskarikokonaisuutta syksyille.

Mikäli tulevaisuudessa tällaista toimintaa haluaisi järjestää, voisi sitä siis ainakin aluksi olla järkevää toteuttaa esimerkiksi neljän tai viiden kerran paketteina, sen sijaan, että toiminta olisi koko syksyn tai kevään mittaista. Näin toimimalla voisi tässä kontekstissa olla helpompi saada osallistujia sekä sitouttaa heidät toimintaan. Ryhmätoiminnan lyhyemmässä kestossa on myös selkeä kustannuksellinen hyöty. Mikäli kertoja on vähemmän ja toiminnan järjestäminen hieman spontaanimpaa, ei sen pitäisi kuluttaa esimerkiksi sosiaaliohjaajien työaikaa niin paljon kuin pidempikestoisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen. Ryhmän tapaamiskertojen pienemmät määrät voisivat myös vaikuttaa siihen, että lastensuojelun perhetyössä voitaisiin yleisesti toteuttaa enemmän ryhmätoimintaa.

Neljäs ja ehkä realistisin tapa miten luovaa ryhmätoimintaa voi tällä hetkellä järjestää lastensuojelun perhetyössä on, että sosiaaliohjaajat toteuttavat sen itse, kuten esimerkiksi Kallion perhekeskuksen sosiaaliohjaajat nyt suunnittelevat tekevänsä. Huhtinen-Hildénin ja Isolan kuviossa tätä kuvaillaan sosiaalityöksi, jossa on mukana luovia elementtejä. Kallion perhekeskuksen tapauksessa, kun toiminnan toteuttajina ovat vuorovaikutuksen ammattilaiset, uskon, että toiminnassa tulee toteutumaan myös kuviossa nähty ”vuorovaikutuksellinen luova prosessi”. Yksi tapa miten tällaista työskentelymuotoa voitaisiin kehittää voisi olla esimerkiksi se, että sosiaaliohjaajille tarjottaisiin lyhyitä taidepedagogien vetämiä koulutuksia luovien työtapojen käytöstä. Siten toimintaa saataisiin vietyä enemmän myös osallistavan taidetoiminnan ja luovan narratiivisen toiminnan suuntaan.

Musiikkipedagogin näkökulmasta katsottuna tämä projekti oli myös hyvin opettavainen. Tutkimuskysymyksissäni pohdin, miten tällainen toiminta eroaa esimerkiksi perinteisistä musiikkioppilaitosten muskareista. Mielestäni se miten toimin muskareissa ei lopulta juuri eronnut siitä, miten olen toiminut muissakin vetämissäni muskareissa. Joitain huomiota mitä tässä kontekstissa tein pedagogin näkökulmasta oli kuitenkin esimerkiksi ohjeistuksen ja sääntöjen tärkeys.

Näissä muskareissa kaikki osallistujat olivat ensimmäistä kertaa mukana tämänkaltaisessa toiminnassa. Huomasinkin muutamia kertoja tuntien aikana seuranneen hämmennyttä siitä, jos en etukäteen ohjeistanut riittävän tarkasti, miten toivoin osallistujien toimivan. Esimerkiksi ”Kaikki mukaan” -piirileikissä toisella tunnilla, ohjeistin, että liikkusimme piirissä ja sitten tekisimme liikkeitä laulun mukana. Tarkoitukseni oli, että liikkeitä tehdessämme olisimme pysähtyneet. Muutama osallistujista kuitenkin jatkoi piirissä kävelyä tehden siinä samalla leikin liikkeitä. Tällaiset pienet seikat ovat niitä, joita pedagogi saattaa alkaa pitämään hieman itsestään selvinä vetäessään useita muskariryhmiä viikossa esimerkiksi musiikkioppilaitoksessa. Tällöin kuitenkin useimmiten ryhmissä on mukana lapsia sekä vanhempia, joille piirileikkien leikkiminen ja muskaritoiminta on entuudestaan tuttua, jolloin he myös osaavat toimia pedagogin toivomalla tavalla, vaikka ohjeistus olisikin kapeampaa. Tilanne on kuitenkin hyvin erilainen silloin, kun ryhmän osallistujista kukaan ei ole aiemmin ollut mukana muskarissa ja mukana oleminen voi muutenkin jännittää. Kolmannella muskarikerralla vedin saman ”Kaikki mukaan” -piirileikin, mutta tällä kertaa ohjeistin painokkaasti, että piirissä liikkumisen jälkeen *pysähdymme* tekemään leikin liikkeitä. Tällä kertaa kaikki myös toimivat niin. Mielestäni selkeä ja huolellinen ohjeistus onkin asia, johon tässä kontekstissa kannattaa pedagogina kiinnittää erityistä huomiota.

Mielestäni myös sääntöjen merkitys muskareissa korostui tässä yhteydessä. Kuten jo aiemmin opinnäytetyössäni kirjoitin, ennen ensimmäisen muskarin alkua en luonut toiminnalle mitään sen kummempia sääntöjä. Jälkeenpäin ajateltuna, se etten näin tehnyt tuntuu jopa vähän ihmeelliseltä. Uskon, että voin laittaa sen osittain oman jännitykseni piikkiin, mutta asiaan kuitenkin vaikutti jollain tasolla varmasti myös se, että yleisesti perhemuskareissa vastuu lapsesta ja lapsen käytöksestä on lähtökohtaisesti vanhemmalla. Usein jos lapsi käyttäytyy sopimattomasti, on vanhemmille myös luonnollista puuttua asiaan. Tässä tapauksessa asia ei kuitenkaan aina ollut näin ja nimenomaan nämä ovat asioita, joita lastensuojelun perhetyössä työstetään yhdessä vanhempien kanssa. Tässä kontekstissa säännöt tarjoavatkin vanhemmille, yhdessä sosiaaliohjaajien avustuksella, mahdollisuuden harjoitella sitä, miten he toimivat ja ohjeistavat lastaan tilanteissa, joissa lapsi ei noudata yhteisiä sääntöjä. Tämä oli myös asia, jonka moni sosiaaliohjaaja nosti esiin keskusteluissamme. He kokivat heidän työnsä helpottuneen sen jälkeen, kun säännöt oli luotu.

Yhdessä tutkimuskysymyksistäni halusin selvittää, mitä muskareiden suunnittelussa on hyvä ottaa huomioon verrattuna esimerkiksi musiikkiopiston muskareihin. Kuten muskareista kertoessani jo kirjoitin, käytin toiminnassa hyvin tavallisia ja perinteisiä muskariaktiviteetteja. Suunnitteluvaiheessa kiinnitin kuitenkin erityistä huomiota tekemisen vuorovaikutuksellisuuteen. Mielestäni tämä oli lopulta kuitenkin jopa suhteellisen helppoa, koska suunnitelmia tehdessäni havaitsin, että lähestulkoon kaikki muskareissa muutenkin käytettävät aktiviteetit ja harjoitteet ovat jo valmiiksi eri tavoin vuorovaikutukseen houkuttelevia.

Etukäteen ajatellen pidin haasteena sitä, miten onnistun huomioimaan muskareissa tarpeeksi vanhempia. Tämä oli myös asia, johon kiinnitin erityisesti huomiota jo tunteja suunnitellessani. Perinteisestä perhemuskarikaavasta poiketen, päätin laulaa alkulaulun myös vanhemmille. Tämän lisäksi varmistin, että minulla oli tarpeeksi paljon soittimistoa mukana, jotta tunnin soitto-osion aikana niitä riittäisi myös vanhemmille. Omien havaintojeni sekä vanhemmilta ja sosiaaliohjaajilta saamani palautteen perusteella koen, että nämä vanhempien huomioimiseen tekemäni toimet olivat tässä yhteydessä onnistuneita.

Ehkä isoin ammatillinen oppi, mitä tästä projektista sain, liittyy kuitenkin moniammatilliseen työskentelyyn ja sen ulottuvuuksiin. Oman toiminnan näkeminen toisen alan ammattilaisen silmin on mainio keino löytää omasta työskentelystä sellaisia asioita, joita ei itse ole osannut nähdä. Koenkin saaneeni sosiaaliohjaajien kanssa työskentelystä paljon uusia näkökulmia omaan työhöni ja muskaritoimintaan yleisemmälläkin tasolla. Tämä projekti myös jollain tapaa syvensi merkityksellisyyden tunnetta omaa työtäni kohtaan. Sosiaaliohjaajien kanssa käymieni keskustelujen perusteella uskon myös heidän saaneen tästä projektista uusia ajatuksia ja ideoita tekemiseensä.

Sain lopulta tämän projektin aikana vastauksia lähestulkoon kaikkiin etukäteen asettiini tutkimuskysymyksiin. Halusin myös yleisesti tuottaa tietoa tällaisen toiminnan mahdollisista hyödyistä sekä toimivuudesta tässä kontekstissa ja tietoa nousikin esiin jopa yllättävän paljon projektin kokoon nähden. Tavoitteenani oli myös herättää keskustelua sosiaaliohjaajien sekä musiikkipedagogien kesken tällaisen toiminnan mahdollisuuksista ja kehittämisestä tulevaisuudessa. Olin erityisen iloinen etenkin siitä, miten sosiaaliohjaajat inspiroituiivat tästä projektista sekä siitä miten paljon ajatuksia ja keskusteluja heidän kesken tämä toiminta oli herättänyt.

8 Pohdinta

Tätä opinnäytetyötä kirjoittaessani koin tärkeäksi huomioida sen mahdolliset erilaiset lukijat. Esimerkiksi muskareista kirjoittaessani, kerroin niistä sellaisella tavalla joka musiikkipedagogeille ja varhaisiän musiikkikasvattajille saattaa tuntua itsestään selvältä. Sosiaaliohjaajia haastatellessani sain kuitenkin kuulla, ettei heille musiikilliset työtavat olleet entuudestaan kovinkaan tuttuja. Tästä syystä kirjoitin opinnäytetyön sellaisesta tulokulmasta, että jos esimerkiksi sosiaalialan toimijat lukevat työn, saavat hekin käsityksen siitä, mitä ovat musiikilliset työtavat tai yleisesti millainen on muskari.

Tehdessäni työn yhteistyössä lastensuojelun kanssa, oli minun huomioitava tekstissä tiettyjä eettisiä asioita. Tutkimusluvan saaminen opinnäytetyötäni varten edellytti, että työ kirjoitettaisiin siten, ettei siitä ole mahdollista tunnistaa ketään siihen liittyvää henkilöä. Pyrinkin kirjoittamaan opinnäytetyön siten, ettei lastensuojelun perhetyön henkilökuntaa tai asiakasperheitä olisi siitä identifioitavissa.

Huomasin olleeni tämän opinnäytetyön kanssa myös hyvin ajan hermoilla, enkä vähiten sen takia, että lopulta yhteistyötahokseni valikoitui Kallion perhekeskus. Koen jopa hie-man olleeni niin sanotusti oikeassa paikassa oikeaan aikaan. Koko perhekeskustoimintamalli on Suomessa vielä suhteellisen uusi, mutta perhekeskuksista tähän mennessä saadut näytöt ovat olleet hyvin positiivisia. Sosiaali- ja terveysministeriö onkin linjannut, että perhekeskukset otetaan tulevaisuudessa käyttöön osaksi kuntien toimintaa kaikkialla Suomessa (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019). Perhekeskustoimintamallin ollessa vielä uusi ja kehityksen alla, koen, että nyt oli juuri otollinen hetki käydä siellä tuomassa esille tällaisen toiminnan mahdollisuuksia.

Tämän opinnäytetyön tekeminen on ollut minulle kaikinensa hyvin opettavainen prosessi, jossa olen todella päässyt tutkimaan musiikillisten työtapojen ja taiteen soveltavan käytön ulottuvuuksia. Prosessi on sisältänyt toki myös paljon haasteita, eikä vähäisimpänä koronaviruspandemian aiheuttamat muutokset suunnitelmiin. Kaikkien haasteiden ja käänteiden seurauksena olen kuitenkin päässyt kokemaan myös paljon onnistumisen kokemuksia. Koenkin saaneeni tästä projektista ja kaikista siihen liittyvistä vaiheista paljon syvyyttä omaan ammattitaitooni musiikkipedagogina.

Lähteet

Aivoliitto.fi. 2018. ”Totta vai tarua? Kahdeksan väitettä musiikin vaikutuksesta lapsen kehitykseen.” Julkaistu 1.2.2018. Luettu 20.3.2020.

<https://www.aivoliitto.fi/verraton/artikkelit/totta-vai-tarua-kahdeksan-vaitetta-musiikin-vaikutuksesta-lapsen-kehitykseen/>

Alatalo, Marjo, Nanna Miettunen, Eeva Liukko, Natalia Kettunen, Leena Normia-Ahlfsten ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. ”Porrasteisuus lapsiperheiden sosiaalipalveluissa.” Versio 1.0. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Luettu 28.2.2020.

<https://docplayer.fi/178062836-Porrasteisuus-lapsiperheiden-sosiaalipalveluissa.html>

Alisaari, Jenni ja Marika Sundell. 2012. ”Varhainen vuorovaikutus ja sen tukeminen musiikkiterapian avulla.” Opinnäytetyö AMK, Turun ammattikorkeakoulu.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/45305/Alisaari_Jenni_Sundell_Marika.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Anttila, Pirkko. 1996. ”Tutkimisen taito ja tiedon hankinta.” Versio 1.0. Helsinki: Akatiimi. Luettu 31.10.2019.

<https://metodix.fi/2014/05/17/anttila-pirkko-tutkimisen-taito-ja-tiedon-hankinta/#9.2.4%20Dokumenttianalyysi>

BBC. 2012. ”Group music sessions 'may boost empathy in children'”. BBC.com, julkaistu 13.6.2012. Luettu 20.3.2020.

<https://www.bbc.com/news/education-18412409>

Emo.fi. N.d. ”Muskari EMO:ssa.” Luettu 3.3.2020.

<https://emo.fi/opetus/muskarit/>

Parent Toolkit. 2015. ”Creating Harmony: How Music Can Support Social Emotional Development”. Parenttoolkit.com. Julkaistu 21.9.2015. Luettu 20.3.2020.

<https://www.parenttoolkit.com/social-and-emotional-development/news/general-parenting/creating-harmony-how-music-can-support-social-emotional-development>

Hel.fi. 2019. ”Kallion uusi perhekeskus avattiin.” Julkaistu 5.6.2019. Viimeksi muokattu 12.6.2019. Luettu 5.3.2020.

<https://hel.fi/uutiset/fi/sosiaali-ja-terveysvirasto/kallion-uusi-perhekeskus-avattiin>

Hel.fi. 2018. "Perhetyö ja kuntoutus." Julkaistu 16.03.2018. Luettu 28.10.2019.

<https://www.hel.fi/sote/toimipisteet-fi/aakkosittain/lastensuojelu/perhetyo/>

Heino, Tarja. 2011. "Lastensuojelun tilastot, asiakkaat ja palvelut." Teoksessa *Lastensuojelun ytimissä*, toimittaja Marjatta Bardy, 52-76. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Hs.fi. 2018. "Kallio saamassa superneuvolan keväällä 2019 – valtavaan keskuksen imaistaan lasten ja nuorten palvelut Herttoniemeä myöten". Julkaistu 27.2.2018. Luettu 6.3.2020.

<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000005583890.html>

Huhtinen-Hildén, Laura. 2019. "Luovuus päiväkodin arjessa." Teoksessa *Sukkasäkki-soittimia ja spontaania kurarumbaa – Luovaa toimintaa varhaiskasvatuksessa*, toimittajat Laura Huhtinen-Hildén ja Minna Lamppu, 46-62. Helsinki: Metropolian Ammattikorkeakoulu.

Huhtinen-Hildén, Laura ja Anna-Maria Isola. 2018. "Luovuus osallisuuden tukena – luovan ryhmätoiminnan malli". Teoksessa *Odottamattomia aarteita – Ilmaisua, leikillisyyttä ja luovaa toimintaa ryhmässä*, toimittajat Laura Huhtinen-Hildén ja Minna Lamppu, 8-14. Helsinki: Metropolian Ammattikorkeakoulu.

Huhtinen-Hildén, Laura. 2014. Perspectives on professional use of arts and arts-based methods in elderly care. *Arts & Health: An International Journal for Research, Policy and Practice*.

doi: [10.1080/17533015.2014.880726](https://doi.org/10.1080/17533015.2014.880726).

Huutilainen, Minna. 2011. "Aivotutkimus tunnistaa musiikin erityisen merkityksen ihmiselle." Teoksessa *Ihminen ja musiikki*, toimittaja Liisa-Maria Lilja-Viherlampi, 35-53. Turun ammattikorkeakoulu.

Huutilainen, Minna, Mari Tervaniemi, Vesa Putkinen ja Katri Saarikivi. N.d. "Musiikin harrastaminen, aivot ja oppiminen." Versio 1.0. Helsingin yliopisto. Luettu 30.10.2019.

<https://ihmu.fi/wp-content/uploads/2018/02/Musiikin-harrastaminen-aivot-ja-oppiminen.pdf>

Isola, Anna-Maria, Heidi Kaartinen, Anna Keto-Tokoi, Lars Leeman, Raija Lääperi, Taina Schneider, Salla Valtari. 2017. *Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa*. Työpapereita 33/2017. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Isomäki, Heli. "Itsesäätely: kehitys ja vaikeudet." Ludus tutkimus- ja kuntoutuspalvelut Oy. 2015. Luettu 13.3.2020.

<https://www.avi.fi/documents/10191/4669118/AVI+IT-SESA%25CC%2588A%25CC%2588TELY+2015+kopiot.pdf/3482a00b-a3ae-49a5-9767-e34a77a4d18d>

Kaipiainen, Marjo. 2007. "Varhaisiän musiikkikasvatuksen potentiaalit äidin ja vauvan varhaisessa vuorovaikutuksessa." Pro gradu – tutkielma, Jyväskylän yliopisto.

https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/9880/1/URN_NBN_fi_jyu-2007312.pdf

"Keski-Helsingin musiikkiopisto - taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelma." 2018. Khmusiikki.fi. Julkaistu 23.5.2018. Luettu 30.10.2019.

https://www.khmusiikki.fi/easydata/customers/khmusiikki/files/ops/khmo_ops_2018.pdf

Lastensuojelu.info. N.d. "Avohuollon tukitoimet." Luettu 4.3.2020

<https://www.lastensuojelu.info/lapsiperheiden-palvelut/miten-perhetta-ensisijaisesti-autetaan/>

Lastensuojelu.info. 2012. "Lastensuojelu.info tarjoaa tietoa suomalaisesta lastensuojelusta venäjäksi." Julkaistu 5.10.2012. Luettu 5.3.2020.

<https://www.lskl.fi/teemat/lastensuojelu/lastensuojelu-info-tarjoaa-tietoa-suomalaisesta-lastensuojelusta-venajaksi/>

Lastensuojelulaki 2007 / 417. Annettu Helsingissä 13.4.2007. Saatavilla sähköisesti osoitteessa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L7P36>

Myllärniemi, Annina. 2007. Lastensuojelun perhetyö ammattikäytäntönä. Helsinki: Heikki Waris – Instituutti.

Saaranen-Kauppinen, Anita ja Anna Puusniekka. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Luettu: 2.12.2019.
<https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus>

Sosiaali- ja terveysministeriö, Aulikki Kananoja ja Kristiina Ruuskanen. 2019. ”Selvityshenkilön ehdotukset lastensuojelun toimintaedellytysten ja laadun parantamiseksi. Loppuraportti.” Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2019:4. Julkaistu sähköisesti 15.2.2019.

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161379/Selvityshenkilön_edellytykset_lastensuojelun.pdf

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2019. ”Perhekeskukset kokoavat lapsiperheiden palvelut yhteen.” Luettu 12.4.2020.

<https://stm.fi/lape/perhekeskukset>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. ”Mitä on lastensuojelu?” Viimeksi muokattu 4.7.2019.

<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2020. ”Perhekeskus.” Viimeksi muokattu 14.2.2020.

<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/perhekeskus>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. ”Kulttuurihyvinvointi ja taidelähtöiset menetelmät.” Viimeksi muokattu 1.10.2019.

https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/menetelmat/kulttuurihyvinvointi-ja-taidelahtoiset-menetelmat

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. ”Lastensuojeluilmoitus.” Viimeksi muokattu 10.10.2019.

<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluilmoitus-ja-lastensuojeluasian-vireilletulo/lastensuojeluilmoitus>

Vamo ry. 2017. ”Varhaisiän musiikinopettajat ry:n esite”. Luettu 3.3.2020.

<https://drive.google.com/file/d/1infzR7-ZbDI8lo5xgUMkqNBdXu4JiRNd/view>

Yle.fi. 2018. "Muista laulaa! Yhdessä, kun laulaa saa, olo on paljon mukavampaa!". Julkaistu 26.2.2018. Viimeksi muokattu 27.2.2018. Luettu 22.3.2020.

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/02/26/muista-laulaa-yhdessa-kun-laulaa-saa-olo-on-paljon-mukavampaa>

Ensimmäisen muskarin tuntisuunnitelma

1. Alkulaulu – Lau-lau-lauletaan
 - Säestys kitaralla
 - Lauletaan kaikkien nimet läpi, myös vanhempien

2. Liike - Minä kävelen
 - ... kipitän, pyörin, hyppelen
 - Säestys kitaralla

3. Hiiri-loru
 - “Siimahäntä neljä jalkaa, selvitä jo juttu alkaa, söpöt korvat pieni pää, kuka vikkela on tää”

4. Liike / leikki - Hiiri mittaa maailmaa
 - CD: Ammu - Piippola

5. Soitto - Juoksee metsähiiroset
 - Rytmikapulat

6. Piirileikki – Värikanat
 - CD: Ammu - Piippola

7. Loppurentoutus - Viiriäisen laulu
 - CD: Ammu – Metsään
 - Aikuisille pensselit, joilla voi silittää lasta laulun aikana
 - Voidaan myös vaihtaa rooleja, että lapsikin saa silittää

8. Loppulaulu - Loppuleija / Minä vilkutan

Toisen muskarin tuntisuunnitelma

1. Alkulaulu – Lau-lau-lauletaan
 - Säestys kitaralla
 - Kaikkien nimet läpi, myös vanhempien

2. Liike - Minä kävelen
 - ... kipitän, pyörin, hyppelen
 - Säestys kitaralla

3. Katsotaan kuvaa maatilasta
 - Mitä kaikkia eläimiä näette? Mitä eläimet sanovat?

4. Piirileikki - Kaikki mukaan
 - CD: Ammu - Traktori

5. Soitto – Naamiokissa
 - Marakassit

6. Liike / leikki – Naamiokissa
 - Lapsille omat supersankari naamiot
 - CD: Ammu - Piippola

7. Laulu / soitto / loppurentoutus - Tuiki tuiki tähtönen
 - Triangelit
 - Säestys kitaralla

8. Loppulaulu - Loppuleija / Minä vilkutan

Kolmannen muskarin tuntisuunnitelma

1. Alkulaulu – Lau-lau-lauletaan
 - Säestys kitaralla
 - Kaikkien nimet läpi, myös vanhempien

2. Liike - Minä kävelen
 - ... kipitän, pyörin, hyppelen
 - Säestys kitaralla

3. Katsotaan kuvaa maatilasta
 - Mitä kaikkia eläimiä näette? Mitä eläimet sanovat?

4. Piirileikki - Kaikki mukaan
 - CD: Ammu - Traktori

5. Heppa-loru
 - ”Vuolen kavion, vuolen kavion, pistän reikää, pistän reikää, prr hoppa kenkää, prr hoppa kenkää”

6. Soitto – Ihahaa
 - Rytmikapulat

7. Liike / leikki - Tämä poika marssii
 - Lauletaan laulua eri maatilän eläimillä
 - Säestys kitaralla

8. Loppurentoutus / kuuntelu – Polskin, polskin
 - CD: Ammu - Traktori
 - Iso sininen lakanan lattialle lammeksi
 - Perheet istumaan sen ympärille
 - Puhallan kaikille vuorotellen saippuakuplia

9. Loppurentoutus / kosketus – Hierontalaulu
 - Säestys kitaralla

- Kysytään lapsilta mikä paikka olisi kiva hieroa
- Esimerkiksi: "Pienet sormet hierotaan, dum dum dum ja dam dam, pienet sormet hierotaan, dum dum dum ja dam dam"

10. Loppulaulu - Loppuleija / Minä vilkutan

Kiitoskirje perheille

Hei kaikki muskariin osallistujat!

Kiitos tuhannesti, kun osallistuitte muskareihin. Harmillisesti viimeinen muskarituokio jouduttiin perumaan tämän vallalla olevan haastavan tilanteen vuoksi, enkä päässyt kunnolla sanomaan teille heippoja. Siitä syystä halusin välittää tämän viestin vielä teille.

Minusta oli tosi kiva päästä viettämään aikaa teidän kanssa musiikin merkeissä ja täytyy sanoa, että oli ilo nähdä miten hienosti kaikki lapset lauloivat ja soittivat. Olitte KAIKKI tosi taitavia! Mikäli teillä käy tällä hetkellä olo pitkäksi kotona niin koostan tähän muutamia kivoja musajuttuja mitä voi tehdä. Youtubesta löytyy musiikkia ilmaiseksi mm. seuraavilta huikeilta lastenmusabändeiltä;

Pikku Papun Orkesteri

- Youtubesta löytyy levytettyjä lauluja, sekä juuri taltioitu upea live-keikka!

Mutaveijarit

- Youtubesta löytyy muutamia parhaita biisejä heidän kahdelta julkaistulta levyltä Ympäri ämpäri! ja Nyt mennään!
- Vuonna 2019 julkaistu Nyt mennään! -levy sai Helsingin Sanomien musatoimittajilta harvinaiset 5-tähteä!
- Mutaveijarien levyt löytyvät kokonaisuudessaan Spotifysta.

Paukkumaissi

- Youtubesta löytyy heidän koko "Paukkumaissi" levynsä.

Karvakorvan laulupurkki

- Karvakorvan laulupurkki on levy, jota ovat olleet tekemässä Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen lehtori Soili Perkiön ja kirjailija / runoilija Hannele Huovi.
- Tämäkin levy löytyy kokonaisuudessaan Youtubesta.
- Tältä levytä löytyy muskaritunneilta tutut laulut "Kanapolkka" ja "Loppuleija".

Lastenmusiikkiorkesteri Ammu!

- Käytin Ammu:n lauluja hyvin paljon taustamusiikkina muskareissa.
- Valitettavasti heillä on Youtubessa vain muutama live-tallenne, mutta ne ovat sitäkin parempia. Heidän konserteissaan katsojat kutsutaan mukaan laulamaan ja leikkimään.
- Kaikki Lastenmusiikkiorkesteri Ammuun viisi levyä ovat kuitenkin lainattavissa kirjastoista.

Näiden laulujen mukana on hyvä laulaa ja tanssia, tai ihan vaan kuunnella. Jos tekee mieli soittaa mukana, niin kotoa löytyy jo valmiiksi vaikka mitä soittimia. Esimerkiksi ämpäreistä saa tehtyä mainion rummun ja kynistä tai syömäpuikoista taas voi tehdä rytmikapulat. Rytmimunaa voi askarrella vaikka laittamalla riisiä kindermunan sisälle, tai käytännössä melkein mistä vain suljettavasta muovipurnukasta.

Kiitos vielä kerran ja hyvää kevään jatkoa kaikesta huolimatta! Jatkakaa ihmeessä musisointia! :)

Aurinkoisen kevään toivotuksin,
Muskariope Alex

Sosiaaliohjaajien vanhemmilta keräämä palaute muskareista

- Kivaa ohjelmaa lapsille
- Hyvin ajateltu koko konsepti
- Laulu ja tanssi hyviä, laulujen valinnat hyviä
- Mielenkiintoista tekemistä lapsille
- Tosi kiva, vaikka lorut siellä eivät olleet tuttuja
- Vetäjä Alex hyvä
- Muskarissa huomasin että **** osasi asioita, joita en ollut aiemmin nähnyt. Huomasin **** olevan myös ujosteleva, sillä kotiloissa hän on tosi reipas ja äänekkäs. (Sosiaaliohjaaja: Todettiin yhdessä, että ehkä tämä on **** tapa osoittaa kunnioitusta muille, ettei ole itse äänessä koko ajan.) Oli mukava tulla ryhmään, ei tuntunut siltä et erottuisi liikaa, ja mukava kun oli miehiä. Tekeminen ei ollut liian vaikeaa, kaikki oli mukana leikeissä, joka tuki omaa osallistumista.
- Sosiaaliohjaaja: vaikka yhdellä kerralla äidillä oli ollut omia huolia ja ahdistusta ryhmään tultua, ryhmänvetäjä oli saanut hänet hyvälle mielelle.

Sosiaaliohjaajille pitämieni haastatteluiden haastattelurunko

1. Oletko käyttänyt työssäsi musiikillisia työtapoja? Jos olet niin minkälaisia ja mihin tarkoituksiin?
2. Millaisia havaintoja teit asiakasperheestäsi muskareissa ja jäikö jokin tietty asia erityisesti mieleen?
3. Minkälaisia keskusteluja teillä nousi muskareista asiakasperheiden kanssa? Entäs sosiaaliohjaajien kesken?
4. Miten näet, että musiikilliset työtavat vaikuttivat, tai voivat vaikuttaa lapsen ja vanhemman vuorovaikutukseen?
5. Koetko, että musiikillisista työtavoista voisi olla hyötyä teidän työssänne? Voisitko itse hyödyntää musiikillisiä työtapoja?
6. Miten ajattelet, että tällaista toimintaa voisi toteuttaa / kehittää tulevaisuudessa?
7. Muita kommentteja / huomioita?